

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 342

Yargılama Sürelerinin Uzunluğu ile Mahkeme Kararlarının Geç veya Kısmen İcra Edilmesi ya da İcra Edilmemesi Nedeniyle Tazminat Ödenmesine Dair Kanun Tasarısı ile Adalet Komisyonu Raporu
(1/625)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 1/625 Esas Numaralı Tasarının	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Genel Gerekçesi	4
- Madde Gerekçeleri	6
• Alt Komisyon Raporu	8
• Muhalefet Şerhleri	12
• Alt Komisyon Metni	19
• Adalet Komisyonu Raporu	22
• Muhalefet Şerhleri	29
• Tasarı Metni	39
• Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	39

T.C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü
Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-554/2227

17/5/2012

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'na hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 14/5/2012 tarihinde kararlaştırılan "Yargılama Sürelerinin Uzunluğu ile Mahkeme Kararlarının Geç veya Kısmen İcra Edilmesi ya da İcra Edilmemesi Nedeniyle Tazminat Ödenmesine Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan
Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (1/625)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	Plan ve Bütçe Komisyonu İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Son yıllarda hızla sürdürülen yargı reformu çalışmalarına rağmen, çeşitli sebeplerle yargılama süreleri bazen uzayabilmekte ve makul sürelerin dışına taşabilmektedir. Yargı sistemimize ilişkin bu sorundan dolayı, tarafı oldukları davalar makul sürede tamamlanmayan kişiler Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (AİHS) adil yargılanmaya ilişkin 6 ncı maddesinin ihlal edildiğini iddia etmektedirler. Bu başvurulardan dolayı AİHM tarafından ülkemiz aleyhine verilmiş bulunan çok sayıda ihlal kararı bulunmaktadır. AİHM tarafından verilen bu ihlal kararları ülkemizi bir yandan her yıl önemli miktarlarda tazminat ödemek zorunda bırakırken diğer yandan da ülkemizin insan hakları alanında uluslararası toplumdaki görünümünü olumsuz etkilemektedir.

AİHM verilerine göre 2011 yılı sonu itibarıyla, ülkemiz aleyhine AİHM önünde toplam derdest başvuru sayısı 15.940 olup, bunlardan yaklaşık 2.500 adedi uzun yargılama iddiasını içermektedir. Bu sayının 2012 yılı sonuna kadar 3.500'ü bulabileceği tahmin edilmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

özlem

AİHM kararlarında benimsenen ikincilik ilkesine göre, asıl olan insan haklarının iç hukukta korunmasıdır. Bunun bir gereği olarak, mevcut insan hakları ihlallerinden kaynaklanan sorunları uluslararası yargı organlarına intikal etmeden önce çözmeye yönelik olarak, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunla bireysel başvuru hakkı tanınmıştır. Bu Kanunun bireysel başvuru hakkındaki maddesi 23/9/2012 tarihi itibarıyla uygulamaya girecektir. Bu tarihten önce AİHM'ye başvuruda bulunmuş kimselerin bireysel başvuru hakkından yararlanmaları mümkün olmayacaktır.

AİHM, kendisine yapılan benzer nitelikteki çok sayıda davada, aleyhine başvuru yapılan devlette insan hakları ihlaline yol açan sistematik ve yapısal bir sorunun varlığını tespit ettiğinde, pilot karar uygulaması yapabilmektedir. Bu yöntemde AİHM bir başvuruyu pilot dava olarak seçmekte, bu başvuru çerçevesinde ilgili ülkedeki yapısal ve sistematik sorunu tespit ettikten sonra, kendisine yapılmış olan benzer nitelikteki diğer başvuruları beklemeye almaktadır. Pilot karara konu yapısal sorunu çözmek için ilgili devlete belli bir süre veren AİHM, bu süre zarfında beklemeye aldığı başvuruları incelememekte ve ilgili devletin konuyu iç hukukunda çözüme kavuşturacak bir düzenleme yapmasını beklemektedir.

İlgili devlet tarafından gerekli düzenleme yapıldıktan sonra, iç hukukta ihdas edilen çözüm yolunun etkin bir yol olup olmadığını inceleyen AİHM, yeni oluşturulan yolun etkin olduğuna karar verirse, daha önce beklemeye aldığı başvuruları söz konusu iç hukuk yoluna müracaat etmeleri için kabul edilemezlik kararıyla reddetmektedir.

AİHM, 16/7/2009 tarihinde verdiği "Daneshpayeh / Türkiye" kararında, başvuruya konu davanın makul sürede sonuçlandırılmadığını belirttikten sonra, Ülkemizde uzun yargılama iddiaları konusunda başvurulabilecek etkin bir iç hukuk yolu bulunmadığını vurgulamış ve böyle bir iç hukuk yolunun kurulmasını önermiştir. Daha sonra AİHM, uzun yargılama iddiasıyla yapılan Ümmühan Kaplan başvurusunu pilot dava seçerek, 20/3/2012 tarihinde karara bağlamıştır.

Bu kararda AİHM, AİHS'nin adil yargılanma hakkına ilişkin 6 ncı maddesi kapsamında uzun yargılamaya ilişkin ihlallerin Türkiye'de uzun yıllardır devam ettiğini ve konunun iç hukuk düzeninde yapısal ve sistematik bir problem oluşturduğunu, bu konuya ilişkin önünde bulunan çok sayıda davanın askıda olduğunu, bu sebeple pilot karar prosedürünü uygulayacağını belirtmiştir. Kararda ayrıca, 16/7/2009 tarihinde verdiği "Daneshpayeh / Türkiye" kararına da atıf yapan AİHM, adı geçen kararda tespit edilen yapısal sorunların çözümü için oluşturulacak iç hukuk yoluyla alakalı ilkeleri belirlemiştir.

İnsan haklarına saygı ve insan hakları konusunda ortaya çıkan aksaklıkları kendi iç hukukumuzda çözüme bağlama ilkeleri ile Ümmühan Kaplan kararının gereğinin yerine getirilebilmesi için, bu Kanun Tasarısı hazırlanmıştır. Tasarının amacı, AİHM'ye yapılmış başvuruların tazminat ödenmek suretiyle çözüme kavuşturulmasıdır. Böylece, hem insan haklarına saygı ilkesinin tam anlamıyla tesis edilmesi, hem de ülkemizin uluslararası alanda insan haklarına saygı konusunda özensiz olduğu şeklindeki bir algının önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Maddeyle, Tasarının amacı belirlenmektedir. Buna göre Tasarının amacı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvuruların tazminat ödenmek suretiyle iç hukukumuzda çözümüne ilişkin esas ve usullerin belirlenmesidir.

Madde 2- Maddede, Tasarının kapsamı belirlenmiştir. Buna göre; ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı ve mahkeme kararlarının geç veya kısmen icra edildiği ya da icra edilmediği iddiasıyla AİHM'ye yapılmış başvurular Tasarı kapsamına alınmıştır. Disiplin soruşturmaları ve idari incelemeler gibi idari nitelikteki soruşturmalardan kaynaklanan başvuruların ise bu Tasarının kapsamına girmeyeceği belirtilmektedir.

Öte yandan, AİHM'nin yerleşik içtihatları doğrultusunda ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığınca teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar Kurulu kararıyla bu Kanun hükümleri uygulanabilecektir. Bakanlar Kuruluna bu yetkinin verilmesi suretiyle, uzun yargılama ve kararların icrasından kaynaklanan ihlal sebepleri dışında, ülkemizin yoğun ihlalle karşılaştığı veya ileride karşılaşılabileceği alanlarda da Tasarıda kurulan çözüm mekanizmasının işletilebilmesi imkânı sağlanmaktadır.

Madde 3- Maddede, Tasarıda geçen bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

Madde 4- Maddeyle, Komisyonun oluşumu ve çalışma esasları düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, bu Kanun kapsamında yapılacak müracaatlar hakkında karar vermek üzere Adalet Bakanlığının merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında çalışan hâkim ve savcılar ile üniversite öğretim görevlileri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan kamu görevlileri arasından Adalet Bakanı tarafından atanacak dört kişi ile Maliye Bakanı tarafından atanacak bir kişiden oluşan toplam beş kişilik Komisyon kurulması öngörülmektedir. Kurulacak olan komisyonun başkanı ise bu üyeler arasından yine Adalet Bakanı tarafından seçilecektir.

Komisyon üyelerinin önlerine gelen müracaatları makul sürede sonuçlandırabilmesi ve üyelerin sadece söz konusu tazminat talepleriyle ilgilenmelerinin sağlanması amacıyla kendilerine ilave başka görevler verilmemesi öngörülmüştür.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Komisyonun üye sayısının salt çoğunluğuyla toplanacağı ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vereceği düzenlenmiştir.

Komisyonun faaliyetleri esnasında sekretarya hizmetlerinin Adalet Bakanlığı tarafından yürütüleceği belirtilmiştir.

Öte yandan, maddenin son fıkrasında Komisyonun seri şekilde çalışmasının temini amacıyla, tüm kamu kurum ve kuruluşları ile yargı mercilerinin Komisyonun görevi kapsamında ihtiyaç duyduğu her türlü bilgi ve belgeyi gecikmeksizin Komisyona göndermek zorunda olduğu ifade edilmiştir.

Madde 5- Maddeyle, Komisyona yapılacak müracaatların şekli ve süresi düzenlenmektedir.

Müracaatın, AİHM'ye yaptıkları başvuru tarihini gösteren belge, AİHM'ye sunulan başvuru formu ve diğer ilgili bilgi ve belgelerle birlikte, müracaat edenin açık kimlik bilgilerini içeren imzalı bir dilekçeyle yapılması öngörülmektedir.

Komisyonu müracaat için iki farklı süre öngörölmüştür. İlk olarak, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı aylık bir başvuru süresi belirlenmiştir. Buna göre, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde başvuranların Komisyonu müracaat etmeleri gerekmektedir. İkinci olarak, bu süre içinde Komisyonu müracaatta bulunmayan kişilere, AİHM'nin başvuruları hakkında vermiş olduğu kabul edilemezlik kararının kendilerine tebliğinden itibaren bir ay içinde müracaat etme imkânı tanınmaktadır. Bakanlar Kurulu kararıyla Kanunun kapsamının genişletilmesi veya sürenin uzatılması durumunda, bu hak altı ay içinde kullanılabilir olacaktır.

Başvuranlara gerekli kolaylığın sağlanması amacıyla, müracaatların Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığıyla da yapılması imkânı öngörülmektedir. Cumhuriyet başsavcılıklarının, kendilerine yapılan müracaat evrakını derhal kurulacak olan Komisyonu göndermeleri gerekmektedir. Olası hak kayıplarının önüne geçilmesi amacıyla, Cumhuriyet başsavcılıklarına yapılan müracaat tarihi, Komisyonu müracaat tarihi olarak kabul edilecektir.

Ayrıca başvuranlara ek bir külfet yüklenmemesi için, yapılacak müracaatlardan ücret alınmayacağı yönünde gerekli düzenleme yapılmıştır.

Madde 6- Maddeyle, Komisyonun yapacağı ön inceleme sonucunda; müracaat konusu başvurunun, AİHM'ce öngörülen iç hukuk yollarının tüketilmesi koşulu dışındaki diğer kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığını, Komisyonu süresinde müracaat edilmediğini, müracaat edenin hukuki menfaati olmadığını, müracaatın Kanun kapsamına girmediğini tespit etmesi hâlinde, müracaatın esasına girmeksizin ret kararı vereceği düzenlenmektedir.

Madde 7- Maddenin birinci fıkrasında, Komisyonun kendisine yapılan müracaatlar hakkında karar verme süresi düzenlenmiştir. Komisyonu, müracaat hakkında dokuz ay içinde karar verme zorunluluğu getirilerek, müracaatların kısa sürede sonuçlandırılması amaçlanmıştır.

Komisyon müracaatları karara bağlarken ve tazminat miktarını belirlerken, AİHM'nin emsal kararlarını dikkate alacaktır.

Üçüncü fıkrada, Komisyon kararına karşı başvurulabilecek olan kanun yolu ve bunun süresi düzenlenmiştir. Buna göre; Komisyon kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Komisyon aracılığıyla Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebilecektir. Yapılacak olan itirazın kısa sürede sonuçlandırılabilmesi için, itiraz öncelikli işlerden sayılmış olup, bunun üç ay içinde sonuçlandırılması öngörölmüştür. Komisyon kararı yerinde görülmezse Bölge İdare Mahkemesi tarafından işin esası karara bağlanacaktır. Bölge İdare Mahkemesi tarafından verilen kararların kesin olduğu hükme bağlanarak, sürecin daha fazla uzamasının önlenmesi amaçlanmıştır.

Maddenin son fıkrasında, hükmedilen tazminatın, kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde ödeneceği ve her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olacağı düzenlenmiştir. Üç ay içinde ödeme yapılmaması halinde tazminat kanuni faiziyle birlikte ödenecektir.

Madde 8- Maddede, Komisyonu yapılan müracaatlar ve müracaat sonucunda Komisyonun kesinleşen kararlarının bir örneğinin müracaata konu işlemin yapıldığı adli veya idari merciye gönderilmesi ile müracaata konu işlem henüz sonuçlandırılmamışsa ilgili adli veya idari merci tarafından bu işlemin ivedilikle sonuçlandırılması düzenlenmiştir.

Madde 9- Maddede, kurulan iç hukuk yolunun hangi başvurular hakkında uygulanacağı düzenlenmektedir. Buna göre, 5/5/2012 tarihi itibarıyla AİHM nezdinde kaydedilmiş başvurular hakkında Kanun hükümleri uygulanacaktır. Ayrıca ihtiyaç duyulması halinde, bu iç hukuk yolundan yararlanılabilmesi amacıyla Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kuruluna bu süreyi uzatma yetkisi verilmiştir.

Madde 10- Yürürlük maddesidir.

Madde 11- Yürütme maddesidir.

Alt Komisyon Raporu

ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

“Yargılama Sürelerinin Uzunluğu ile Mahkeme Kararlarının Geç veya Kısmen İcra Edilmesi ya da İcra Edilmemesi Nedeniyle Tazminat Ödenmesine Dair Kanun Tasarısı (1/625)”, 18/5/2012 tarihinde tali komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna ve esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiştir. Tasarı, Komisyonumuzun 4/10/2012 tarihli 21’ inci toplantısında Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sadullah Ergin ile Adalet Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Danıştay Başkanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Barolar Birliği ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği temsilcilerinin katılımıyla görüşülmüştür. Tasarı, ayrıntılı biçimde incelenebilmesi amacıyla 9 üyeden oluşan Alt Komisyonla havale edilmiştir.

Tasarı, Alt Komisyonumuzun 10/10/2012 tarihli toplantısında Adalet Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı, Danıştay Başkanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Barolar Birliği ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği temsilcileri ile Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Sema TAŞPINAR AYVAZ’ ın katılımıyla görüşülmüştür.

Yapılan görüşmelerde aşağıdaki görüşler ileri sürülmüştür.

- Tasarı ile oluşturulan Komisyonun üye yapısına bakıldığında; Komisyon, Adalet Bakanlığının merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında çalışan hâkim ve savcılar ile üniversite öğretim görevlileri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarda çalışan kamu görevlileri arasından Adalet Bakanı tarafından atanacak dört kişi ve Maliye Bakanı tarafından atanacak bir kişiden oluşmaktadır. Komisyon, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvuruların tazminat ödenmesi suretiyle çözümü konusunda görevlendirilmektedir. Çözüme esas olacak başvuruların ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalara ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı veya mahkeme kararlarının geç veya gereği icra edilmediği hususları göz önünde bulundurulduğunda, atamaların Adalet Bakanı ve Maliye Bakanı tarafından yapılacak olması, Komisyonun bağımsızlığını ve tarafsızlığını ortadan kaldıracak niteliktedir. Bu noktada Komisyonun, Yüksek Yargı organlarından ve Türkiye Barolar Birliği’nden de temsilcilerin katılımıyla oluşturulması, Komisyonunun bağımsızlık ve tarafsızlık karakterinin hayata geçirilmesi bakımından daha uygun olacaktır. Bağımsızlık ve tarafsızlık karakteri, bahse konu görev ve yetkilerin Yüksek Yargı Organları bünyesinde oluşturulacak kurul veya komisyonlara tevdi edilmesi suretiyle de sağlanabilir. Bu husus bir çözüm önerisi olarak göz önünde bulundurulmalıdır.

- 650 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü bünyesinde İnsan Hakları Daire Başkanlığı kurulmuştur. Mezkûr Başkanlığa, Dışişleri Bakanlığı ile işbirliği yapmak suretiyle Türkiye Cumhuriyeti aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurulara ilişkin savunmaları hazırlama ve gerektiğinde oturumlara temsilci gönderme yetkisi verilmiştir. Bu nokta da şu husus dikkate şayandır: Hem başvurularda savunma yapma görev ve yetkisinin Adalet Bakanlığı bünyesindeki bir Başkanlığa verilmiş olması hem de başvurunun tazminat ödenmesi yoluyla çözümü konusunda görevlendirilen Komisyon üyelerinin kahir ekseriyetini atama yetkisinin Adalet Bakanına tanınmış olması, Tasarının kendi içerisinde bir tezdâd barındırdığını göstermektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

özlem

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller kapsamında korunan haklara ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yerleşik içtihatları doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığınca teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar Kuruluna Kanunun uygulama alanının genişletilmesi yetkisinin verilmesi –hele de Kanunun geçici bir uygulama alanına sahip olması gerçeği göz önünde bulundurulduğunda- yasama yetkisinin devri olarak telakki edilmektedir.

- Tasarı ile yalnızca tazminat ödenmesi suretiyle başvuruların neticelendirilmesi modeli kabul edilmekte ancak eski hale iade veya yargılamanın yenilenmesi şeklinde farklı giderim/çözüm yolları öngörülmektedir. Bu eksikliklerin de gerekli değişiklikler yapılmak suretiyle giderilmesi gerekir.

- Yargılama mercileri tarafından verilmiş kararların gereği gibi yerine getirilmemesi veya henüz yargılaması devam eden dosyalarla ilgili olarak tazminat miktarının takdir edilmesinde idari bir Komisyona yetki verilmesi kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırılık teşkil eder. Özellikle bazı durumlarda dosyaların çok kapsamlı ve teknik detaylardan oluşması durumunda Komisyonun dosyanın içeriğine nüfuz edememesi de kuvvetle muhtemeldir. Dolayısıyla yargılamanın gecikme sebepleri hakkında yeterli inceleme yapma imkânı olmayan bir Komisyonun, hakkaniyete uygun miktarda tazminat belirleyebileceğinden bahsetmek doğru değildir.

- Komisyon kararlarına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebileceğine dair hüküm, Tasarının başkaca bir eksikliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki; örneğin Yargıtay veya Danıştay incelemesinden geçmiş bir dosya hakkında makul sürede sonuçlandırılma şartının ihlal edilip edilmediği ile ilgili olarak daha alt dereceli bir mahkemenin görevlendirilmesi, sorunlara neden olabilecek niteliktedir. Diğer taraftan idari ve adli yargı ayırımına gidilmeksizin, itirazları inceleme yetkisinin bilâ-istisna Ankara Bölge İdare Mahkemesine verilmesi de aynı sonucu doğuracaktır.

Her ne kadar Tasarı hakkında yukarıda belirtilen eleştiriler ileri sürülmüşse de aşağıda belirtilen noktalardan Tasarıya bakıldığında bahse konu eleştirilerin karşılandığı görülecektir.

- Son yıllarda hızla sürdürülen yargı reformu çalışmalarına rağmen, yargılamalar çeşitli sebeplerle makul sürelerde sonuçlandırılmamaktadır. Bunun sonucu olarak ilgililer Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin adil yargılanma hakkına ilişkin 6'ncı maddesinin ihlal edildiği gerekçesiyle başvurmaktadır. Bu başvurulardan dolayı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından Türkiye Cumhuriyeti aleyhine verilmiş bulunan çok sayıda ihlal kararı bulunmaktadır. Tasarı ile ihlal kararı verilmeden önce uyumsuzluk çözümlerine ilişkin model geliştirilmekte ve böylece bir taraftan her yıl önemli miktarlarda tazminat ödemek yükümlülüğünün ortadan kaldırılması, diğer taraftan da insan hakları alanında uluslararası toplumda oluşan olumsuz görünümün izalesi amaçlanmaktadır.

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 39'uncü maddesi dostane çözümler başlığını taşımaktadır. Bu maddeye göre, başvurunun herhangi bir aşamasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme ve Protokollerinde tanımlanan insan haklarına saygı esasından hareketle, davanın dostane çözüm ile sonuçlandırılması için ilgili olarak taraflara hizmet sunabilmektedir. Tasarı ile öngörülen model esasen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından yürütülen dostane çözüm yolunun, uyumsuzluk hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi karar vermeden çözümlerini sağlamayı amaçlamaktadır.

- Dostane çözüm, tarafların başvurunun görülmesine son vermek yönündeki anlaşmasıdır. Bu bağlamda dostane çözüm, başvuru ve ilgili Devletin birbirlerini karşı karşıya getiren uyuşmazlığı sona erdirmek için anlaşabilmelerine ve bu uzlaşmanın genellikle başvurucuya bir miktar para ödenmesi tarzında şekillenmesi olduğuna göre, Tasarı ile öngörülen model, esasen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 39'uncu maddesinin iç hukuktaki izdüşümünün oluşturulmasından ibarettir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin tarafları her zaman dostane çözüm bulmaya teşvik edebilmesi de (m. 39) sorunun bu yolla çözümüne verilen ehemmiyetin bir tezahürü olduğuna şüphe yoktur.

- Tasarı ile öngörülen modelin bağımsız ve tarafsız bir Komisyon oluşturulmasına engel teşkil ettiği, bu nedenle de bu görevin yargı organlarına verilmesinin daha uygun olacağı itirazlarına gelince, zaten tazminata neden olan olgu, yargılamanın makul sürelerde sonuçlandırılmamasıdır. Hal böyle olunca anılan görevin tekrar bir yargılama makamına verilmesi, aynı gerekçeye dayalı ayrı bir sorunun ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Bu nedenle uzun yargılamaya ilişkin getirilecek tazminat yolunun bizatihi kendisinin uzun sürmesi, öngörülen modelin sonuçsuz kalmasına neden olacağından bu sonucu doğurabilecek usulleri tercihten kaçınılması gerekmektedir (Bkz. Belinger/Slovenya Kararı, 42320/98).

- Tasarı ile yalnızca tazminat ödenmesi suretiyle başvuruların neticelendirilmesi modeli kabul edilmekte ancak eski hale iade veya yargılamanın yenilenmesi şeklinde farklı giderim/çözüm yolları öngörülmediği eleştirisi, Tasarının öngördüğü model göz önünde bulundurulduğunda yerinde değildir. Şöyle ki, tazminat ödenmesi ancak ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı veya mahkeme kararlarının geç veya gereği icra edilmediği hususları ile sınırlı olduğundan bu durumlardan kaynaklanan zararların giderilmesi ancak hakkaniyete uygun bir tazminatın ilgililere ödenmesi suretiyle gerçekleştirilebilecek niteliktedir. Özellikle yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı durumlarda eski hale iade şeklinde bir mekanizmanın söz konusu olması zaten işin doğası gereği mümkün değildir. Yargılamanın yenilenmesi mekanizmasına gelince zaten kararın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile eki protokollerinin ihlali suretiyle verildiği ve bu aykırılığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı ile tespit edilmiş olması durumu, usul kanunlarımızda yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak kabul edilmiştir (Ceza Muhakemesi Kanunu m. 311/1-f, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.375/1-i).

Tasarı üzerinde yapılan değişiklikler aşağıdaki gibidir:

- Tasarının adı daha sade ve anlaşılır hale getirilmesi amacıyla "AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNE YAPILMIŞ BAŞVURULARIN TAZMİNAT ÖDENMEK SURETİYLE ÇÖZÜMÜNE DAİR KANUN TASARISI" şeklinde değiştirilmiştir.

- Tasarının 1'inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 2'nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b), (d) ve (e) bentlerinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 34'üncü maddesi ile uyumluluğun sağlanması amacıyla (Sözleşmenin 34'üncü maddesinde bireysel başvuruda bulunabilecek olanların mağdur olduğunu öne süren her gerçek kişi, hükümet dışı kuruluş veya kişi grupları olarak tanımlanması nedeniyle) değişiklik yapılmıştır. Madde yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

- Tasarının 4'üncü maddesi, Komisyonun üye yapısında öngörülen değişikliğin sağlanması amacıyla değiştirilerek kabul edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

özlem

- Tasarının 5'inci maddesi; ikinci fıkrasına göre müracaat süresi Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başlamadığından, Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte Komisyon üyelerinin atanması ve Komisyonun faaliyetine başlaması hemen gerçekleşmeyeceğinden, bu maddenin yürürlüğe girmesi yürürlük maddesiyle ileri bir tarihe bırakıldığından bu hükümle uyumluluğun sağlanması, diğer taraftan da Bakanlar Kurulu kararıyla kapsamın genişletilmesi veya sürenin uzatılması durumlarında müracaat hakkı kazananların bu haklarını hangi tarihten itibaren kullanabilecekleri konusuna açıklık getirilmesi amacıyla değiştirilerek kabul edilmiştir.

- Tasarının 6'ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 7'nci maddesinin dördüncü fıkrasının son cümlesi, ödemeye ilişkin düzenlenecek kâğıtların damga vergisinden, yapılacak işlemlerin de harçlardan müstesna olduğu hükmüne açıklık kazandırılması amacıyla değiştirilmiştir. Madde yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

- Tasarının 8'inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 9'uncu maddesinde geçen "5/5/2012" ibaresi, insan hakları ihlallerinden kaynaklanan sorunları uluslararası yargı organlarına intikal etmeden önce çözmeye yönelik olarak 30/03/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunla bireysel başvuru hakkı tanınması ve bu Kanunun bireysel başvuru hakkındaki maddelerinin de 23/9/2012 tarihi itibarıyla uygulamaya girecek olması hasebiyle, iki hüküm arasında paralellik sağlanması amacıyla "23/9/2012" olarak değiştirilmiş ve madde yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

- Tasarının 9'uncu maddesinden sonra gelmek üzere, Tasarının 4'üncü maddesine göre kurulması öngörülen Komisyonun göreve başlaması hususunda intikal hükümlerini öngören geçici 1'inci madde ihdas edilmiştir.

- Tasarının 10'uncu maddesi değiştirilerek kabul edilmiştir.

- Tasarının 11'inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının maddeleri redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Komisyon Başkanlığına saygı ile arz olunur.

16/10/2012

Alt Komisyon Başkanı	Üye	Üye
<i>Murat Göktürk</i>	<i>Murat Bozlak</i>	<i>İsmail Kaşdemir</i>
Nevşehir	Adana	Çanakkale
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Bilal Uçar</i>	<i>Bülent Turan</i>	<i>Murat Başesgioğlu</i>
Denizli	İstanbul	İstanbul
		(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Ali İhsan Yavuz</i>	<i>Dilek Akagün Yılmaz</i>	<i>Ali İhsan Köktürk</i>
Sakarya	Uşak	Zonguldak
	(Muhalefet şerhim vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

özlem

KARŞI OY YAZISI

Söz konusu tasarının insan haklarına saygı ve insan hakları konusunda ortaya çıkan aksaklıkları kendi iç hukukumuzda çözüme bağlama ilkeleriyle Ümmühan Kaplan kararının gereğinin yerine getirilebilmesi için hazırlandığı genel gerekçesinde ifade edilmiştir.

Yine tasarının amacının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) yapılmış başvuruların tazminat ödenmesi suretiyle çözüme kavuşturularak, bir taraftan insan haklarına saygı ilkesinin tam anlamıyla tesis edilmesi, diğer taraftan da, ülkemizin uluslararası alanda insan haklarına saygı konusunda özensiz olduğu şeklindeki bir algının önüne geçilmesi olduğu vurgulanmıştır.

Ancak, tasarının maddelerini irdelemeden önce, insan haklarına saygı ilkesinin tam anlamıyla tesis edilebilmesi için; ihlalden sonra tazminatın ödenmesinin yeterli olmadığını ve aslen insan haklarına saygılı bir ülkede bu ihlallerin gerçekleşmesinin önlenmesi gerektiğini belirtmek gerekir.

Maalesef, ülkemizde bir taraftan ileri demokrasi söylemi AKP İktidarı tarafından sıkça kullanılırken, diğer taraftan insan hakkı ihlallerinin oldukça arttığı görülmektedir.

Alt Komisyonda tasarı hakkında bilgi veren ve tasarının TBMM'ye sevk gerekçelerini anlatan Adalet Bakanlığı yetkililerince de açıkça ifade edildiği üzere; **31 Ağustos 2012 tarihi itibarıyla ülkemiz, AİHM'e 16.650 başvuru ile 47 ülke arasında Rusya'dan sonra ikinci sıradadır. Ayrıca; verilen ihlal kararları açısından ise; 47 ülke arasında birinci sıradadır.** Ülkemiz geride bıraktığımız yıl itibarıyla hakkında en çok ihlal kararı verilen ülkeler arasında açık ara öndedir.

Ülkemizdeki, özellikle, Özel Yetkili Mahkemelerdeki uzun süreli tutuklama kararları münferit olmaktan çıkmış, basmakalıp gerekçelerle verilen sistematik bir hale dönüşmüştür. Sistematik hale dönüşen, makul süreyi aşan tutuklama kararları nedeniyle başta milletvekillerimiz olmak üzere, öğrenci, gazeteci, asker - sivil binlerce yurttaşımız cezaevlerinde çürütülmektedir. AİHM 2009 yılından bu yana uzun süreli ve haksız tutukluluklar nedeniyle ülkemiz hakkında 440'ı aşan kez karar vermiş ve ülkemizi mahkûm etmiştir. **AİHM kararlarında uzun ve haksız tutuklulukların peşin cezaya dönüştüğü ve bu durumun ağır insan hakkı ihlali oluşturduğu** açıkça vurgulanmıştır. Tasarı makul süreyi aşan haksız tutuklulukları kapsamamaktadır.

Keza, **The Economist** dergisinin her yıl yayınladığı demokrasi endeksine göre; **88. Sırada** olan Türkiye "**Melez (hibrid)**" sınıfında Filipinler, Endonezya, Tayvan gibi ülkelerin gerisindedir.

Freedom House'un 2012 Dünyada Özgürlükler Raporu'na göre Türkiye; "**Kısmen -özgür**" ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye'de demokrasi ve özgürlükler için tehlike işaretleri ortaya çıkmıştır. Bu kategoride yer alan ülkelere siyasi haklara ve özgürlüklere fazla saygı gösterilmemekte, genellikle bu ülkelere tek parti diğer siyasi aktörleri bastırarak siyaseti domine etmektedir. **Tanzanya, Zambiya, Filipinler gibi ülkeler, ülkemizle aynı kategoride yer alan ülkelerdir.**

Yine ilgili rapora göre; Türkiye'de bireysel özgürlükler ve siyasi haklar konusunda 2005 yılından bu yana bir değişim gözlenmemiştir.

Associated Press'in 2011'de yayınladığı araştırmaya göre; Türkiye terörle mücadele yasalarını kullanarak, terör suçlamasıyla mahkûmiyet kararında başı çeken ülkedir. AP'nin araştırması 66 ülkeyi kapsamaktadır ve **66 ülkedeki 35 bin 117 mahkûmiyetin 12 bin 897'si Türkiye'dedir.**

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün araştırmalarına göre ülkemiz 2011 - 2012 Basın Özgürlüğü Endeksi baz alındığında en kötü durumda olan ülkeler içerisinde yer almaktadır. **Türkiye, bir önceki rapora göre 10 sıra gerileyerek 179 ülke arasında 148. Sırada yer alarak Fas,**

Uganda, Gambia gibi ülkelerin gerisine düşmüştür. AB'ye üye olmak isteyen ülkeler içerisinde basın özgürlüğü açısından en kötü olan ülke Türkiye'dir. **Rapora göre, ülkemizde gazeteciler hapse atılmakta, basın sürekli sansüre uğramaktadır.**

Yine **AB Türkiye 2012 Yılı İlerleme Raporu'na göre;** "Ergenekon, Balyoz gibi davalar" da başta olmak üzere **"Savunma Hakkı, yargılama öncesi tutukluluk sürelerinin uzunluğu ile fazlasıyla uzun ve çok kapsamlı iddianameler bakımından endişeler devam etmiş olup, bu durum, söz konusu yargılamaların hukuka uygunluğunun kamuoyu tarafından kayda değer ölçüde sorgulanmasına yol açmıştır."** Ayrıca söz konusu davalar AB Raporuna göre; Türk siyasetinde kutuplaşmaya yol açma eğilimindedir. İlerleme raporunda soruşturmanın hızla genişleme eğiliminde olması, **yargının yalnızca polis tarafından toplanan ve gizli tanıklar tarafından sağlanan kanıtları kabul etmesi** ağır bir şekilde eleştirilmiştir.

HSYK'nın yapısı, **Deniz Feneri Davası**'ndaki savcılarının görevden alınması yargı üzerindeki yürütmenin baskısını yansıttığı yönünde endişeler doğurduğu İlerleme Raporuna giren saptamalar arasındadır.

Hâkimlerin genel yükümlülüğü olan kararlarını gerekçelendirmelerine ilişkin hükümlerin **Ergenekon, Balyoz, Kafes, Oda tv** ve diğer siyasallaşmış davalarda uygulanmasına yönelik sorunların bulunduğu da 2012 Yılı AB İlerleme Raporunda açıkça belirtilmiştir. KCK ile ilgili soruşturmanın önemli ölçüde genişletildiği de vurgulanmıştır.

Delaysıyla, normal süreleri aşan yargılamalara çözüm bulunamadığı, milletvekillerimizin tutukluluğunun devam ettiği, Özel Yetkili Mahkemelerde uzun ve haksız tutukluluklar nedeniyle insanların cezaevinde çürütüldüğü, ifade ve basın özgürlüğü konusunda baskıların sürdüğü bir süreç devam ederken sadece ihlallerin bir bölümüne tazminat ödemek suretiyle ülkemizin insan haklarına saygılı bir devlet konumuna geldiğinin kabulü olanaklı değildir.

Tasarı içeriği açısından incelendiğinde ise;

Tasarının 2. Maddesinin 2. Fıkrasında "Adalet Bakanlığınca teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da bu kanun hükümleri" uygulanabilir şeklindeki düzenleme Bakanlar Kuruluna yargıyı ilgilendiren bir alanda kapsamı ve sınırları belli olmayan bir yetki verilmesi mahiyetindedir. Bu yetkinin hangi amaçlarla kullanılacağı açık olmadığı gibi AİHM'in Türkiye'den beklentilerinin oldukça dışına taşılmaktadır. Verilen yetkilerin kapsam ve sınırlarının açıkça kanunla belirlenmesi hukuk devletinin ve hukuki güvenlik ilkesinin olmazsa olmaz koşuludur. Bakanlar Kuruluna verilen yetki hukuk devletinin temel ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Tasarının 4. Maddesinde; kanun kapsamında yapılacak müracaatlar hakkında karar vermek üzere Adalet Bakanlığının merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında çalışan hâkim ve savcılar arasında Adalet Bakanı tarafından atanacak 4 kişi ile Maliye Bakanı tarafından, Maliye Bakanlığı personeli arasından atanacak 1 kişiden oluşan toplam 5 kişilik bir komisyon kurulacağı komisyon başkanının üyeler arasından Adalet Bakanı tarafından seçileceği ifade edilmiştir.

Ancak, bu düzenleme ilke olarak doğru bir düzenleme değildir. AİHM kurulacak yol ile ilgili olarak **"Etkin"** bir yol olmasını ilke olarak belirlemiştir. Bu anlamda karar verecek makamın **"Adil yargılamaya"** uygun karar verecek **"Bağımsız bir organ"** olması zorunludur. Ancak tasarıda öngörülen kurul, bağımsız bir kurul olmadığı gibi adil yargılanmayı sağlayacak nitelikte **yetkin** bir kurul da değildir. Direk yürütmeye bağlı Adalet Bakanı ve Maliye tarafından atanacak kişilerden oluşmaktadır.

Bu nedenle kurulun yapısı ve oluşturulma biçimi uygun değildir. Bu yolla ilgili olarak Yargıtay'ın bir dairesinin görevlendirilmesi, olmadığı takdirde Yargıtay'ın, Danıştay'ın, Türkiye Barolar Birliğinin kendi içlerinden görevlendirecekleri yargıç ve avukatlardan bağımsız bir kurulun oluşturulması daha uygundur. Diğer ülkelerdeki emsal uygulamalara bakıldığında; AİHM'in önerisi gereği İtalya'da **Pinto Yasası ve Moldova örneklerinde "Tazminata karar vermek üzere bağımsız mahkemeler"** görevlendirilmiştir.

Komisyonun sekretarya hizmetlerinin Adalet Bakanlığı tarafından yürütülmesine yönelik düzenleme de kurulun bağımlılığını teyit etmektedir.

Keza, **Tasarının 5. Maddesindeki düzenleme**; Bu madde ve 9. madde tazminat vermek üzere oluşturulan organın geçici bir organ niteliğini ortaya koymaktadır. Oluşturulan yolun sadece AİHM'de derdest olan ve 23.09.2012 tarihi itibarıyla AİHM nezdinde kaydedilmiş davalara uygulanması sadece AİHM'de birikmiş davaların tasfiyesi amacıyla düzenlendiğini göstermektedir. 23.09.2012 Anayasa Mahkemesine müracaatların başlama tarihidir. Tasarıda 23.09.2012 tarihinin esas alınması Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yoluyla bu yöndeki sorunların çözüleceği algısından kaynaklanmaktadır. Ancak bireysel başvuru hakkını düzenleyen Anayasa m. 148/3 **"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır"** hükmü gözönüne alındığında uzun yargılamalara ilişkin başvurularda kanun yollarının tüketilmesi sözkonusu olamayacağından Anayasa Mahkemesinin bu başvuruları ilkesel olarak kabul etmeyebileceği çok açıktır. Bu durumda yapılan sadece AİHM de devam eden başvurulara ilişkin bir düzenleme öngörüldüğü ve sorunun kökten çözülmek istenmediği açıktır. Üstelik benzer düzenlemeler olan İtalyan Pinto Yasasında ve Moldova örneğinde devam eden davalarda da uzun süren yargılamalar nedeniyle iç hukukta tazminat ve diğer yaptırımlar öngörülmektedir.

Tasarının 7. Maddesinde komisyonun müracaat hakkında 9 ay içinde karar vermek zorunda olduğu ifade edilmiştir. Ancak bu süre uzun bir süredir. Emsal örneklerinde İtalya'da Pinto Yasası ile bu süre 4 ay olarak, Moldova örneğinde ise; 3 ay olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla tasarıda öngörülen 9 aylık süre oldukça uzun bir süredir.

Yine tasarının 7. Maddesinde; komisyon kararlarına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebileceği belirtilerek itiraz mercii olarak Ankara Bölge İdare Mahkemesi öngörülmüştür. İtiraz üzerine verilen kararların kesin olacağı ifade edilmiştir. Ancak Bölge İdare Mahkemesi itiraz mercii olarak niteliği itibarıyla uygun değildir. Çünkü tazminata hükmedebilmek için şartlar söz konusudur. Bu nedenle süreç kapsamlı bir bilgi ihtiyacı doğurmaktadır. Uygun olan itiraz mercii olarak Yargıtay ve Danıştay'da özel olarak oluşturulacak kurullara görev verilmesidir.

Keza, ödenmesine karar verilen tazminatın kararın kesinleşmesinden itibaren 3 ay içerisinde Maliye Bakanlığı tarafından ödeneceğine ilişkin düzenleme yeterli güvenceye bağlanmamıştır. Üstelik hangi organ tarafından verilirse verilsin verilen kararın infazının sağlanabilmesi için kararın ilam niteliğinde belge olarak belirtilmesi infaz hukuku açısından daha uygun olacaktır.

Tasarının 8. Maddesinde ; Komisyon tarafından verilen kararın müracaata konu işlemin yapıldığı adli veya idari mercie gönderilmesi ,müracaata konu işlem sonuçlandırılmamışsa ivedilikle sonuçlandırılmasına yönelik bir düzenleme yapılmıştır. Ancak bu konuda bir yaptırım öngörülmemiştir.

Bu konuda örnek olarak kabul edilebilecek olan İtalyan Pinto Yasasında ise "**Bu karar mahkeme kalem tarafından taraflara, sorumluluk hakkında araştırma yapılabilmesi için Sayıştay'da bulunan Hazine müşavirine ve herhangi bir şekilde dava konusu sürece müdahil olan kamu görevlileri hakkında disiplin işlemi yapıp yapılmayacağına karar verecek olan makamlara bildirilir**" hükmüyle sorumlular hakkında bir yaptırım öngörülmüştür. Bu tasarıda ise böylesi bir yaptırımın öngörülmemesi, rücu konusunda dahi bir düzenleme yapılmaması uzun süren yargılamalarda ihmali davranışı olan kamu görevlileri açısından hiçbir caydırıcılık taşımayacağından nihai olarak iç hukuktaki uzun süren yargılamaların engellenmesi sözkonusu olamayacaktır.

Tasarının 3. Maddesinde; müracaat: gerçek veya tüzel kişilerin komisyona ilettikleri talebi şeklindeki düzenleme: "müracaat: komisyona iletilen talebi şeklinde" alt komisyonda değiştirilmiştir. Bu değişikliğin hedefi ileride doğuracağı neticeler konusunda alt komisyonda tam bir aydınlanma gerçekleşmemiştir. İleriye dönük bir takım şüpheler yeterince aydınlatılmamıştır.

Tüm bu nedenlerden ve Adalet Komisyonunda ileri süreceğimiz gerekçelerden ötürü Alt Komisyon raporuna ve tasarının çoğu düzenlemelerine karşıyız.

Ali İhsan Köktürk
Zonguldak

16.10.2012
Dilek Akagün Yılmaz
Uşak

MUHALEFET ŞERHİ

"Yargılama sürelerinin uzunluğu ile mahkeme kararlarının geç veya kısmen icra edilmesi ya da icra edilmemesi nedeniyle tazminat ödenmesine dair Kanun tasarısı" Alt Komisyon raporuna ve çoğunluk görüşüne aşağıda arz edilen nedenlerle katılamıyorum;

Vatandaşlarımız taraf oldukları davaları, ülkemizdeki iç Hukuk yollarını tükettikten sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurarak hak arama sürecini devam ettirmektedirler.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde gerek dava sayısı, gerekse ihlal kararı sayısı itibarıyla ülkemizin bulunduğu nokta iç açıcı değildir. Sadece makul sürede yargılanmamaya ilişkin dosya sayısı yılsonu (2012) itibarıyla 3500 dosyayı bulabileceği tahmin edilmektedir.

Burada tekrar dönüp;

a) İç hukukumuzda yargı süreçlerini,

b) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde savunma mekanizmalarımızı hem şekli hem de muhteva olarak yeniden sorgulamamız gerekiyor.

Yoksa ülkemiz aleyhine verilen sürekli ihlal kararları, Uluslararası camiada saygınlığımızı zedelemekte, diğer taraftan da her yıl önemli oranda tazminat ödemek zorunda kalınmaktadır. Bu ülkemizin hak ettiği bir durum değildir.

Tasarı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvuruların tazminat ödemek suretiyle çözümüne ilişkin düzenlemeleri öngörmektedir. Bu çözümü iş yoğunluğu nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin de desteklediği anlaşılmaktadır.

Ancak:

1- Tazminat taleplerine karar verecek olan KOMİSYON' un Adalet Bakanlığı bünyesinde oluşturulacak olması, Komisyonunda görev yapacak üyelerin Adalet ve Maliye Bakanlarınca belirleneceği, bu nitelikleri itibarıyla komisyonun idari bir Kurul hüviyetinde olduğu, bağımsız ve tarafsız olamayacağı açıktır.

2- Tasarının 2. maddesinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yerleşik içtihatları doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığınca teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar Kurulunca genişletilmesi yetkisinin verilmesi doğru değildir. Hangi ihlal alanlarının Kanun kapsamına alınacağı yasa hükmü ile belirlenmelidir. Saygılarımla arz olunur.

16/10/2012

Murat Başesgioğlu

İstanbul

MUHALEFET ŞERHİ

Türk Yargı Sistemindeki Yapısal sıkıntılardan dolayı başta tutukluluk sürelerinin uzunluğu olmak üzere makul sürelerde tamamlanmayan veya kısmen icra edildikleri için tarafı oldukları davalardan zarar gören yurttaşların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde dava açtıkları, bu davaların çok ciddi bir sayıya ulaştığı bilinen bir gerçekliktir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin verdiği kararlarla bu davaların bir çoğunu kabul ettiği, kabul edilen davalardan dolayı Türkiye aleyhine tazminatlara karar verildiği gibi, yüklü miktarda mahkeme masrafı ve avukatlık ücretlerine de hükmedilmektedir. Verilen her karar aynı zamanda Türk hukuk sisteminin siciline olumsuz bir not olarak düşmektedir.

Diğer taraftan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bu davalardan dolayı yoğun bir iş yüküyle karşı karşıya kalmış durumdadır.

Hükümet, bu davaların oluşturduğu olumsuz sicilden, tazminat ve yargılama giderlerinden kurtulmak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de bu yolla kendi iş yükünü hafifletmek istiyor. Dolayısıyla tasarı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'yle Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında bir paslaşma tasarısıdır. Özü budur. Tasarı özde mağdur olan insanların mağduriyetlerinin önüne geçip bir an önce haklarına kavuşmalarını sağlayarak adaleti tesis ettirme amacından uzaktır.

Tasarı, yargı sistemimizdeki yapısal sıkıntıları giderme yerine yine sağ kulağımızı sol elimizle tutup işi özünde çözme yerine özdeki yanlışlıkları koruyarak geçici çözüm üretmektedir.

Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin verdiği kararlar Türk Hukuk Sistemi açısından yol gösterici mahiyette olduğundan, ulusal yargımızı yönlendirici özelliğinden dolayı da tasarıyı yerinde bulmuyoruz.

Tasarının 2'nci maddesinin 2'nci fıkrasına, "Adalet Bakanlığınca teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar Kurulu kararıyla bu kanun hükümleri uygulanabilir" denilerek, tasarının kapsam alanı çok genişletilmiştir. Adaletsizliğe ve bir çok kişiyi mağdur etmeye müsait bir belirlemedir.

Tasarının 4'üncü maddesinde belirlenen komisyonun oluşumu ve çalışma esasları noktasında doğrudan doğruya Adalet Bakanlığına birebir bağlı bir komisyon kuruluşu öngörülmektedir. Bu tarz oluşturulan komisyon tarafsız bir komisyon olamaz. Komisyonun tarafsız olması mağdur olanların mağduriyetlerinin giderilmesi için zorunludur. Oluşturulacak komisyonun sekreteryaya hizmetlerinin Adalet Bakanlığı tarafından yürütülmesini de komisyonun tarafsızlığı açısından doğru bulmamaktayız.

Komisyon için herhangi bir bütçenin ayrılmaması da bağımsız bir komisyon için ciddi bir eksikliktir.

Tasarının 7'nci maddesinin 1'inci fıkrasında öngörülen müracaatlar hakkında 9 ay içinde karar verme süresi zaten uzun süren davalardan kaynaklı mağduriyetlerin daha da uzamasına yol açtığından uzun bir süredir, daha kısa süreli olması gerekir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

özlem

Komisyon kararlarına karşı itiraz mercii olarak öngörülen Ankara Bölge İdare Mahkemesini itiraz açısından doğru bulmuyoruz. Komisyonun gördüğü iş özünde İdare Mahkemelerini değil Ceza ve Hukuk Mahkemelerinin kararlarının sonucudur. Komisyon kararlarına karşı itiraz idari mahkemelere değil adli mahkemelere yapılmalıdır.

Tasarının 7' nci maddesinin 4'üncü fıkrasında ödemeye ilişkin belirtilen 3 aylık süre uzun bir süre olduğu gibi, Maliye Bakanlığının yapacağı ödemenin de zorunluluk haline getirilmemesi de önemli bir eksikliklerdir.

Tasarının 9' uncu maddesinin 1' inci fıkrasında 5.5.2012 olarak belirtilen tarihin de Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkının başladığı tarih olan 23.09.2012 olması, aradaki boşluğun giderilmesi açısından elzemdir.

Maddelere ilişkin değişiklik önergemizi esas komisyona iletceğiz.

16.09.2012

Murat Bozlak

Adana

ALT KOMİSYON METNİ

**AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNE YAPILMIŞ BAŞVURULARIN
TAZMİNAT ÖDENMEK SURETİYLE ÇÖZÜMÜNE DAİR KANUN TASARISI**

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Kanunun amacı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvuruların tazminat ödenmek suretiyle çözümüne dair esas ve usullerin belirlenmesidir.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Kanun;

a) Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı,

b) Mahkeme kararlarının geç veya kısmen icra edildiği ya da icra edilmediği, iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvuruları kapsar.

(2) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller kapsamında korunan haklara ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yerleşik içtihatları doğrultusunda Ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığınca teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar Kurulu kararıyla bu Kanun hükümleri uygulanabilir.

(3) İdari nitelikteki soruşturmalardan kaynaklanan başvurular hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz.

Tanımlar

MADDE 3 - (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

b) Başvuran: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuş olanları,

c) Başvuru: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış olan başvuruyu,

ç) Komisyon: Tazminat talebi hakkında karar vermek amacıyla kurulan Komisyonu,

d) Müracaat: Komisyona iletilen talebi,

e) Müracaat eden: Komisyondan tazminat talebinde bulunanları, ifade eder.

Komisyon ve çalışma esasları

MADDE 4 - (1) Bu Kanun kapsamında yapılacak müracaatlar hakkında karar vermek üzere Bakanlığın merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında çalışan hâkim ve savcılar arasından Adalet Bakanı tarafından atanacak dört kişi ile Maliye Bakanı tarafından Maliye Bakanlığı personeli arasından atanacak bir kişiden oluşan toplam beş kişilik bir Komisyon kurulur. Komisyon Başkanı bu üyeler arasından Adalet Bakanı tarafından seçilir. Komisyon Başkanı bu üyeler arasından Adalet Bakanı tarafından seçilir.

(2) 9 uncu madde hükmü saklı kalmak üzere, Komisyon üyelerine müracaatlar sonuçlandırılıncaya kadar başka bir görev verilmez.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

özlem

(3) Komisyon üye sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar verir.

(4) Komisyonun sekretarya hizmetleri Bakanlık tarafından yürütülür.

(5) Kamu kurum ve kuruluşları ile yargı mercileri, Komisyonun görevi kapsamında ihtiyaç duyduğu her türlü bilgi ve belgeyi gecikmeksizin Komisyona göndermek zorundadır.

Müracaatın şekli ve süresi

MADDE 5 - (1) Komisyona müracaat, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuru tarihini ve numarasını gösteren resmi kayıt kabul mektubu, başvuru formu ve diğer ilgili bilgi ve belgelerle birlikte, müracaat edenin kimlik bilgilerini içeren imzalı bir dilekçeyle yapılır.

(2) Başvuran, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Komisyona müracaat edebilir. Bu süre içinde müracaatta bulunmayanlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin münhasıran iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması gerekçesine dayanan kabul edilemezlik kararının kendilerine tebliğinden itibaren bir ay içinde de Komisyona müracaat edebilirler.

(3) Bakanlar Kurulu kararıyla;

a) 2 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca Kanunun kapsamının genişletilmesi,

b) 9 uncu maddenin ikinci fıkrası uyarınca sürenin uzatılması,

durumunda müracaat hakkı kazananlar, bu haklarını Bakanlar Kurulu kararının Resmi Gazetede yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde kullanabilirler.

(4) Müracaatın Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığıyla da yapılması mümkündür. Cumhuriyet başsavcılığı, müracaat evrakını derhal Komisyona gönderir. Bu durumda Cumhuriyet başsavcılığına yapılan müracaat tarihi esas alınır.

(5) Müracaatlara ilişkin düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden, yapılacak işlemler harçlardan müstesnadır.

Müracaatın reddi

MADDE 6 - (1) Komisyon;

a) Müracaat konusu başvurunun, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince öngörülen iç hukuk yollarının tüketilmesi koşulu dışındaki diğer kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığını,

b) Komisyona süresinde müracaat edilmediğini,

c) Müracaat edenin hukuki menfaati olmadığını,

ç) Müracaatın 2 nci madde kapsamına girmediğini,

tespit ederse müracaatı reddeder.

Müracaat hakkında karar ve karara itiraz

MADDE 7 - (1) Komisyon, müracaat hakkında dokuz ay içinde karar vermek zorundadır.

(2) Komisyon, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin emsal kararlarını da gözetmek suretiyle müracaat konusunda gerekçeli olarak karar verir.

(3) Komisyon kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Komisyon aracılığıyla Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz dilekçesi müracaata ilişkin diğer tüm belgelerle birlikte derhal itiraz merciine gönderilir. Bu itiraz öncelikli işlerden sayılarak üç ay içinde karara bağlanır. Mahkeme tarafından Komisyon kararı yerinde görülmezse işin esası hakkında karar verilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

(4) Ödenmesine karar verilen tazminat, kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde Bakanlık tarafından ödenir. Ödemeye ilişkin düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden, yapılacak işlemler harçlardan müstesnadır.

Kararın ilgili adli veya idarî mercie bildirim

MADDE 8 - (1) Komisyona yapılan müracaat sonucunda Komisyonun kesinleşen kararlarının bir örneği müracaata konu işlemin yapıldığı adli veya idarî mercie gönderilir.

(2) Müracaata konu işlem henüz sonuçlandırılmamışsa ilgili adli veya idarî merci tarafından bu işlem ivedilikle sonuçlandırılır.

Süre

MADDE 9 - (1) Bu Kanun, 23/9/2012 tarihi itibarıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde kaydedilmiş başvurular hakkında uygulanır.

(2) Birinci fıkradaki süre Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca uzatılabilir.

GEÇİCİ MADDE 1 - (1) Komisyon üyeleri, bu Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren onbeş gün içinde atanır.

Yürürlük

MADDE 10- (1) Bu Kanunun;

- a) 5 inci maddesi yayımı tarihinden itibaren bir ay sonra,
 - b) Diğer maddeleri yayımı tarihinde,
- yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 11 - Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No: 1/625

9/11/2012

Karar No: 15

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Yargılama Sürelerinin Uzunluğu ile Mahkeme Kararlarının Geç veya Kısmen İcra Edilmesi ya da İcra Edilmemesi Nedeniyle Tazminat Ödenmesine Dair Kanun Tasarısı (1/625)”, 18/5/2012 tarihinde tali komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna ve esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiştir. Tasarı, Komisyonumuzun Adalet Komisyonu Başkanı ve Ankara Milletvekili Ahmet İyimaya başkanlığında gerçekleştirilen 4/10/2012 tarihli 21’inci toplantısında Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sadullah Ergin ile Adalet Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Danıştay Başkanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Barolar Birliği ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği temsilcilerinin katılımıyla görüşülmüştür. Tasarı, ayrıntılı biçimde incelenebilmesi amacıyla 9 üyeden oluşan Alt Komisyona havale edilmiştir.

Tasarı, Alt Komisyonun 10/10/2012 tarihli toplantısında Adalet Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı, Danıştay Başkanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Barolar Birliği ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği temsilcileri ile Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Sema Taşpınar Ayvaz’ın katılımıyla görüşülmüştür. Alt Komisyon tarafından tanzim edilen rapor 16/10/2012 tarihinde Komisyonumuza tevdi edilmiştir.

Komisyonumuz, 31/10/2012 tarihli 22’nci toplantısında Alt Komisyon tarafından tanzim edilen rapor ve metin üzerinden görüşmelerine devam etmiştir. Görüşmelere Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sadullah Ergin ile Adalet Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı, Danıştay Başkanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Türkiye Barolar Birliği ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği temsilcileri ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Sema Taşpınar Ayvaz katılmıştır. Görüşmelerin tamamı tutanağa bağlanmıştır. Genel Kurul çalışmalarında Adalet Komisyonu’nu temsil etmek üzere Bursa Milletvekili Mustafa Kemal Şerbetçioğlu, İstanbul Milletvekili Bülent Turan ve Nevşehir Milletvekili Murat Göktürk Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 45’inci maddesi uyarınca özel sözcü seçilmişlerdir.

Tasarının hakkında aşağıda belirtilen görüşler ileri sürülmüştür:

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye’nin taraf olduğu ek protokoller kapsamında korunan haklara ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin yerleşik içtihatları doğrultusunda Ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınarak Adalet Bakanlığı tarafından teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar Kuruluna, uygulama alanının genişletilmesine dair yetkisinin verilmesi -hele de Kanunun geçici bir uygulama alanına sahip olması gerçeği göz önünde bulundurulduğunda- yasama yetkisinin devri niteliğindedir. Bu nedenle Anayasa’ya aykırılık teşkil etmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

yasemin

/

- Yargılama mercileri tarafından verilmiş kararların gereği gibi yerine getirilmemesi veya henüz yargılaması devam eden dosyalarla ilgili olarak, idari bir kurul olarak teşekkül ettirildiği belirtilen Komisyona tazminat miktarının takdir edilmesinde yetki verilmesi, kuvvetler ayrılığı ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir. Özellikle bazı durumlarda dosyaların çok kapsamlı ve teknik detaylardan oluşması durumunda Komisyonun dosyanın içeriğine nüfuz edememesi de kuvvetle muhtemeldir. Dolayısıyla yargılamanın gecikme sebepleri hakkında yeterli inceleme yapma imkânı olmayan bir Komisyonun, hakkaniyete uygun miktarda tazminat belirleyebileceğinden bahsetmek gerçeklikten uzaktır.

- 650 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü bünyesinde İnsan Hakları Daire Başkanlığı kurulmuştur. Mezkûr Başkanlığa, Dışişleri Bakanlığı ile işbirliği yapmak suretiyle Türkiye Cumhuriyeti aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvurulara ilişkin savunmaları hazırlama ve gerektiğinde oturumlara temsilci gönderme yetkisi verilmiştir. Bu noktada şu husus dikkate şayandır: Başvurularda savunma yapma görev ve yetkisinin Adalet Bakanlığı bünyesinde oluşturulan bir Başkanlığa verilmesi ve aynı zamanda da başvuruların tazminat ödenmesi yoluyla çözümü konusunda görevlendirilen Komisyon üyelerinin kahir ekseriyetini atama yetkisinin Adalet Bakanına tanınmış olması, Tasarının kendi içerisinde bir tezadı barındırdığının göstergesidir.

- Tasarı ile oluşturulması öngörülen Komisyon, Adalet Bakanlığının merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında çalışan hâkim ve savcılar arasından Adalet Bakanı tarafından atanacak dört kişi ve Maliye Bakanı tarafından atanacak bir kişiden oluşmaktadır. Komisyon, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılmış başvuruların tazminat ödenmesi suretiyle çözümü konusunda görevlendirilmektedir. Çözüme esas olacak başvuruların ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı veya mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ve yahut hiç icra edilmediği hususları göz önünde bulundurulduğunda, atamaların Adalet Bakanı ve Maliye Bakanı tarafından yapılacak olması, Komisyonun bağımsızlığını ve tarafsızlığını ortadan kaldıracak niteliktedir. Bu noktada Yüksek Yargı Organlarından (Yargıtay, Danıştay) ve Türkiye Barolar Birliği'nden de temsilcilerin katılımıyla Komisyonun oluşturulması, Komisyonun bağımsızlık ve tarafsızlık karakterinin hayata geçirilmesi bakımından daha uygun bir yöntem olacaktır. Bağımsızlık ve tarafsızlık karakteri, bahse konu görev ve yetkilerin Yüksek Yargı Organları bünyesinde oluşturulacak kurul veya komisyonlara tevdi edilmesi suretiyle de sağlanabilir. Bu husus bir çözüm önerisi olarak göz önünde bulundurulmalıdır. Bu görüş özellikle Yargıtay, Danıştay ve Türkiye Barolar Birliği tarafından dile getirilmiş ve bir öneri taslağı da Komisyona sunulmuştur.

- Tasarı ile yalnızca tazminat ödenmesi suretiyle başvuruların neticelendirilmesi modeli kabul edilmekte ancak eski hale iade veya yargılamanın yenilenmesi şeklinde farklı giderim/çözüm yolları öngörülmektedir. Bu eksikliklerin de gerekli değişiklikler yapılmak suretiyle giderilmesi zaruridir.

- Diğer taraftan tazminat ödeneceğine dair genel bir hüküm konulmakta ancak tazminat kavramının neleri kapsadığı konusunda Tasarı'da bir açıklık bulunmamaktadır. Bir diğer ifadeyle tazminat kapsamına hangi tazminat türlerinin girdiği konusuna ilişkin kapalılığın açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

- Komisyon kararlarına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebileceğine dair hüküm, Tasarının başkaca bir yapı kusuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki; örneğin Yargıtay veya Danıştay incelemesinden geçmiş bir dosya hakkında makul sürede sonuçlandırılma şartının

ihlal edilip edilmediği ile ilgili olarak daha alt dereceli bir mahkemenin görevlendirilmesi, sorunlara neden olabilecek niteliktedir. Diğer taraftan adli ve idari yargı ayırımına gidilmeksizin, itirazları inceleme yetkisinin bilâ-istisna Ankara Bölge İdare Mahkemesine verilmesi de aynı sonucu doğuracaktır.

- Tasarı ile hedeflenen sonucu önleyen kanuni düzenlemeler bulunmaktadır. Anayasa'nın 46'ncı maddesi ve 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun geçici 6'ncı maddesi bu yönde hükümler içermektedir (Özellikle geçici 6'ncı madde kamulaştırmaz el atmalarda geç ödemeleri hukukileştiren hükümler içermektedir.). Tasarı ile öngörülen hedefin gerçekleştirilebilmesi için bahse konu hükümlerin yürürlükten kaldırılması gerekir. Kaldı ki, Tasarı kanunlaştığı takdirde Tasarı modeline aykırı hükümler zimnen ilga edilmiş sayılır.

Her ne kadar Tasarı hakkında yukarıda belirtilen eleştiriler ileri sürülmüşse de aşağıda belirtilen noktalardan Tasarıya bakıldığında bahse konu eleştirilerin karşılandığı görülecektir.

- Son yıllarda hızla sürdürülen yargı reformu çalışmalarına rağmen, yargılamalar çeşitli sebeplerle makul sürelerde sonuçlandırılmamaktadır. Bunun sonucu olarak ilgililer Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin adil yargılanma hakkına ilişkin 6'ncı maddesinin ihlal edildiği gerekçesiyle başvurmaktadır. Bu başvurulardan dolayı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından Türkiye Cumhuriyeti aleyhine verilmiş bulunan çok sayıda ihlal kararı bulunmaktadır. Dolayısıyla Tasarı ile ihlal kararı verilmeden önce uyuşmazlık çözülmesine ilişkin model geliştirilmektedir. Böylece bir taraftan her yıl önemli miktarlarda tazminat ödeme yükümlülüğünün önüne geçilmesi ve diğer taraftan da insan hakları alanında uluslararası toplumda oluşan olumsuz görünümün izalesi amaçlanmaktadır.

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Ülkemiz aleyhine yapılmış toplam başvuru ve ihlal kararlarının sayısı dikkate alındığında, Mahkeme önünde bekleyen başvuruların hızlı ve etkin bir şekilde iç hukukta çözümü büyük önem taşımaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından Ülkemize karşı yapılan başvurularda, belli konularda yerleşik içtihat uygulamasına gidebilmekte ve savunma almaksızın Komite kararıyla ihlal kararı verebilmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından yerleşik içtihat uygulamasının yapılması halinde, kurulması öngörülen Komisyon'un Bakanlar Kurulu tarafından yerleşik içtihadada konu olan hususlarda da yetkilendirilmesi ve hızlı ve etkin bir çözüme ulaşılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda yasama yetkisinin devri söz konusu değildir. Tasarı modeli, daha sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından belirlenecek alanlara teşmili ile sınırlı bir yetki olup, uygulanacak alanlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kıstasları ve kararlarıyla sınırlıdır. Ayrıca Komisyon tarafından verilecek kararlar bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne de taşınabilecektir.

- Diğer taraftan Tasarı ile yapılması öngörülen düzenleme Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Ümmühan Kaplan/Türkiye davasındaki, kararın kesinleştiği tarihten başlamak üzere en geç bir yıl içerisinde, söz konusu anayasal başvurunun yürürlüğe girmesi tarihinden önce (23/9/2012) incelenecek olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önündeki derdest başvurularla ilgili olarak -özellikle yargılama süresi ve tekrarlanan benzer davalarda- dava konusunun mahkeme önüne taşınmaması amacıyla iç hukuk düzeninde uygun ve yeterli bir düzeltme sağlamaya imkan verecek etkili bir hukuk yolu düzenlemeli şeklindeki kararının bir gereğidir (Bkz. Ümmühan Kaplan/Türkiye, 24240/07 prg. 75).

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

yasemin

/

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 39'uncu maddesi dostane çözümler başlığını taşımaktadır. Bu maddeye göre, başvurunun herhangi bir aşamasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme ve eki protokollerinde tanımlanan insan haklarına saygı esasından hareketle, davanın dostane çözüm ile sonuçlandırılması için ilgili olarak taraflara hizmet sunabilmektedir. Tasarı ile öngörülen model esasen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından yürütülen dostane çözüm yolunun, uyuşmazlık hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi karar vermeden çözülmesini sağlamayı amaçlayan farklı bir yöntemdir.

- Dostane çözüm, tarafların başvurunun görülmesine son vermek yönündeki anlaşmasıdır. Bu bağlamda dostane çözüm, başvurucu ve ilgili Devletin birbirlerini karşı karşıya getiren uyuşmazlığı sona erdirmek için anlaşabilmelerine ve bu uzlaşmanın genellikle başvurucuya bir miktar para ödenmesi tarzında şekillenmesi olduğuna göre, Tasarı ile öngörülen model de -her ne kadar bir Komisyon tarafından tazminata karar verilse de- esasen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 39'uncu maddesinin iç hukuktaki izdüşümünün oluşturulmasından ibarettir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin tarafları her zaman dostane çözüm bulmaya teşvik edebilmesi de (m. 39) sorunun bu yolla çözümüne verilen ehemmiyetin ve sorunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından ihlal kararı verilmeden çözümlenmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

- Tasarı ile öngörülen modelin bağımsız ve tarafsız bir Komisyon oluşturulmasına engel teşkil ettiği, bu nedenle de bu görevin yargı organlarına verilmesinin daha uygun olacağı itirazlarına gelince, zaten tazminata neden olan olgu, yargılamanın makul sürelerde sonuçlandırılmamasıdır. Hal böyle olunca anılan görevin tekrar bir yargılama makamına verilmesi, aynı gerekçeye dayalı ayrı bir sorunun ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Bu nedenle uzun yargılamaya ilişkin getirilecek tazminat yolunun bizzat kendisinin uzun sürmesi, öngörülen modelin sonuçsuz kalmasına neden olacağından bu sonucu doğurabilecek usulleri tercihten kaçınılması gerekmektedir. Diğer taraftan daha önce İtalya'da uzun yargılama sürelerine ilişkin başvurularda, başvuruları inceleme yetkisi yargılama mercilerine verilmiş ve bu yargılamalar da makul sürelerde karar verilemediğinden (Pinto Kanunu), bu kararlar da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurularına ve ihlal kararlarına konu olmuştur. Dolayısıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bu yolu etkin bir iç hukuk yolu olarak görmemiştir. Bu nedenle kurulması öngörülen Komisyonun etkin bir şekilde çalışabilmesi ve vatandaşların mümkün olan en kısa sürede haklarına kavuşabilmeleri amacıyla Komisyonun idari bir kurul şeklinde teşekkül ettirilmesi amaçlanmaktadır. Musci/İtalya kararında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, birçok kişinin makul olmayan yargılama sürelerinden dolayı Pinto Kanunu kapsamında mahkemelere başvurduğu, bu mahkemelerin başvuru konusu yargılama sürelerinin makul süreleri aştığını tespit ederek tazminata hükmettikleri, mahkemelerce hükmedilen tazminatların çok düşük olduğu ve makul sürede başvuranlara ödenmediğini belirterek İtalya'da Pinto Kanunu ile oluşturulan başvuru yolunun etkin bir iç hukuk yolu olmadığına ve uzun yargılamaya ilişkin yapılan başvuruların çözümüne katkı sağlamadığına ilişkin ihlal kararı vermiştir. Dolayısıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bu yolu etkin bir iç hukuk yolu olarak görmemiştir. Bu nedenle kurulması öngörülen Komisyonun etkin bir şekilde çalışabilmesi ve vatandaşların mümkün olan en kısa sürede haklarına kavuşabilmeleri amacıyla Komisyonun -taraf teşkili ve husumet şartı bulunmaksızın çalışacak olan- idari bir kurul şeklinde teşekkül ettirilmesi amaçlanmaktadır.

- Kaldı ki, kurulması öngörülen Komisyonun, verilmiş olan yargı kararlarını denetlemek yönünde bir yetkisinin söz konusu olmayıp ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin emsal kararlarını gözetmek suretiyle müracaat hakkında karar verecektir. Bu bağlamda emsal kararlar

ışığında Komisyon tazminata hükmedecek ancak yargılama merciin kararı ile ilgili olarak herhangi bir karar vermeyecek ve değerlendirmede bulunmayacaktır. Bu bağlamda bu çözüm, sonuç odaklı ve hızlı işleyen bir usulün benimsenmesinin sonucudur. Kaldı ki daha önce benzer bir usul terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptıkları başvuruların önlenmesi için çıkarılan 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşlanması Hakkında Kanun vasıtasıyla uygulanmıştır.

- Komisyon, inceleme yaparken yargılama fonksiyonu ifa etmeyeceğinden, taraf teşkili ve husumete ilişkin şartları hakkında inceleme yapmayacaktır. Komisyonun karar vereceği tazminat tamamen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kistasları temelinde yalnız yargılama sürelerinin uzunluğu ile sınırlı olacaktır. Bu nedenle, Komisyon tarafından verilecek olan tazminat kararları idari işlem niteliğinde olacağına şüphe yoktur.

- Komisyon kararlarına ilişkin olarak Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilmesinin Yüksek Yargı Organlarının kararlarının daha alt düzeyde bir Mahkemeye inceletilmesine neden olacağına ilişkin itirazlara gelince; Ankara Bölge İdare Mahkemesi Yüksek Yargı Organlarının kararlarının içeriği ile ilgili olarak herhangi bir karar vermek ve değerlendirme yapmak durumunda olmayıp yalnızca idari bir Komisyon tarafından verilen tazminat kararının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin emsal kararları ile uyumlu olup olmadığını inceleyecektir.

- Tasarı ile yalnızca tazminat ödenmesi suretiyle başvuruların neticelendirilmesi modeli kabul edilmekte ancak eski hale iade veya yargılamanın yenilenmesi şeklinde farklı giderim/çözüm yolları öngörülmediği eleştirisi, Tasarının öngördüğü model göz önünde bulundurulduğunda yerinde değildir. Şöyle ki, tazminat ödenmesi ancak ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı veya mahkeme kararlarının geç veya gereği icra edilmediği hususları ile sınırlı olduğundan bu durumlardan kaynaklanan zararların giderilmesi ancak hakkaniyete uygun bir tazminatın ilgililere ödenmesi suretiyle gerçekleştirilebilecek niteliktedir. Özellikle yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı durumlarda eski hale iade şeklinde bir mekanizmanın söz konusu olması zaten işin doğası gereği mümkün değildir. Yargılamanın yenilenmesi mekanizmasına gelince zaten kararın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile eki protokollerinin ihlali suretiyle verildiği ve bu aykırılığın da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı ile tespit edilmiş olması durumu, usul kanunlarımızda yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak kabul edilmiştir (Ceza Muhakemesi Kanunu m. 311/1-f, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.375/1-i).

- Tasarı ile genel olarak tazminat kavramına yer verilerek maddi veya manevi tazminat şeklinde herhangi bir ayırımı gidilmesi, tazminat kavramının genel ve üst bir kavram olmasının ve dolayısıyla içerisinde belirtilenlerle birlikte benzeri diğer hususları da barındırdığından bilinçli bir tercihin ürünü olarak kabul edilmelidir.

- Geç ödemeyi hukukileştiren/meşrulaştıran bazı kanuni düzenlemelerle Tasarı'da öngörülen model arasında çatışma olduğuna şüphe yoktur. Bu çatışmanın Kanunkoyucu tarafından giderilmesi halinde, yargı organları, farklı hükümlerin çatışması durumundaki hukuk metodolojisi kaynaklı çözümleri gündeme getirebilecektir. (Anayasa m. 90/5, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 1'inci Protokol m. 1 ve Türk Medeni Kanunu m. 1)

Tasarı üzerinde yapılan değişikler aşağıdaki gibidir:

- Tasarı, ceza hukuku kapsamındaki soruştırma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı veya mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği durumlarda veyahut Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yerleşik içtihatları doğrultusunda Ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığı tarafından teklif edilecek diğer ihlal alanları hakkında da Bakanlar Kurulu kararıyla uygulanabilir olduğundan, Tasarının belirli durumlar mahsus olarak uygulanabilirliğini vurgulamak amacıyla Tasarının adı, “AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNE YAPILMIŞ BAZI BAŞVURULARIN TAZMİNAT ÖDENMEK SURETİYLE ÇÖZÜMÜNE DAİR KANUN TASARISI” şeklinde değiştirilmiştir.

- Tasarının 1’inci maddesi, yukarıda belirtilen gerekçelerle redaksiyona tabi tutularak “yapılmış başvuruların” ibaresi “yapılmış bazı başvuruların” şeklinde değiştirilmek suretiyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 2’nci maddesinin ikinci fıkrası ile Bakanlar Kuruluna verilmesi öngörölen yetkinin, yasama yetkisinin devri niteliğinde ve Komisyon tarafından ifa edilecek olan görevin yarı yargısal bir yetki olduğu ve bu nedenle de maddenin Anayasaya aykırılık teşkil ettiği ileri sürölmüştür. Komisyonlar dahil, Yasama Organının Anayasaya aykırılık denetiminin niteliği itibariyle siyasal bir denetim olduğuna şüphe yoktur. Anayasanın 4’üncü maddesi kapsamında koruma altına alınan değerlerin dışındaki itiraz hallerinde, oylamayla sonuçlandırma esası geçerlidir. Komisyonumuz, gerek Anayasanın 11’inci ve gerekse İçtüzüğün 38’inci maddeleri kapsamında maddeye ilişkin Anayasaya aykırılık itirazını, diğer itirazlardan önce incelemiş, itirazları değerlendirmiş, birbirine karşı görüşleri oylamış ve maddenin Anayasaya aykırılık teşkil etmediği neticesine ulaşmıştır. Tasarının 2’nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde ifa kavramına açıklık getirilmesi amacıyla değerliklik yapılmış ve yapılan değerliklik doğrultusunda madde kabul edilmiştir.

- Tasarının 3’üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 4’üncü maddesi, birinci fıkrasındaki mükerrer hükmü düzenlemek amacıyla redaksiyona tabi tutulmak suretiyle kabul edilmiştir.

- Tasarının 5’inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 6’ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 7’nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 8’inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 9’uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının geçici 1’inci maddesinde Komisyon üyelerinin atanması için öngörölen süre konusunda daha geniş bir zaman diliminin tanınması amacıyla “on beş gün” ibaresi “en geç bir ay” şeklinde deđeritirilmıŐ ve madde bu doğrultuda kabul edilmiştir.

- Tasarının 10’uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

- Tasarının 11’inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının maddeleri görüşmeler sırasında ve yapılan değerliklikler doğrultusunda redaksiyona tabi tutulmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere yüksek Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Ahmet İyimaya</i>	<i>Hakkı Köylü</i>	<i>Yılmaz Tunç</i>
Ankara	Kastamonu	Bartın
Kâtip	Üye	Üye
<i>Harun Tüfekci</i>	<i>Murat Bozlak</i>	<i>İlknur İnceöz</i>
Konya	Adana	Aksaray
	(Son oylamada bulunamadı)	
Üye	Üye	Üye
Bülent Tezcan	<i>Fehmi Küpçü</i>	<i>Hakan Çavuşoğlu</i>
Aydın	Bolu	Bursa
(Toplantıya katılamadı)		
Üye	Üye	Üye
<i>Mustafa Kemal Şerbetçioğlu</i>	<i>İsmail Kaşdemir</i>	<i>Bilal Uçar</i>
Bursa	Çanakkale	Denizli
(Bu raporun özel sözcüsü)		
Üye	Üye	Üye
<i>Oktay Öztürk</i>	<i>Recep Özel</i>	<i>Bülent Turan</i>
Erzurum	Isparta	İstanbul
(Son oylamada bulunamadı)		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Celal Adan</i>	<i>Murat Başesgioğlu</i>	<i>Mevlüt Akgün</i>
İstanbul	İstanbul	Karaman
(Son oylamada bulunamadı)	(Muhalefet şerhi ektedir)	
	(Son oylamada bulunamadı)	
Üye	Üye	Üye
<i>Ramazan Can</i>	<i>Turgut Dibek</i>	<i>Ali Rıza Öztürk</i>
Kırıkkale	Kırklareli	Mersin
	(Muhalefet şerhim ektedir)	(Muhalefet şerhim vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Ömer Süha Aldan</i>	<i>Murat Göktürk</i>	<i>Ali İhsan Yavuz</i>
Muğla	Nevşehir	Sakarya
(Muhalefet şerhim ektedir)	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye		Üye
<i>Dilek Akagün Yılmaz</i>		<i>Ali İhsan Köktürk</i>
Uşak		Zonguldak
(Muhalefet şerhim vardır)		(Muhalefet şerhim vardır)

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

yasemin

/

KARŞI OY YAZISI

Komisyonunda görüŖülen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmıŖ başvuruların tazminat ödenmek suretiyle çözüme dair kanun tasarısının genel gerekçesinde, tasarımın insan haklarına saygı, insan hakları konusunda ortaya çıkan aksaklıkları kendi iç hukukumuzda çözüme bağlama ve AİHM tarafından pilot dava olarak belirlenen Ümmühan Kaplan kararının gereğinin yerine getirilebilmesi için hazırlandığı ifade edilmiştir.

Yine tasarımın amacının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) yapılmıŖ başvuruların tazminat ödenmesi suretiyle çözüme kavuşturularak, bir taraftan insan haklarına saygı ilkesinin tam anlamıyla tesis edilmesi, diğeri taraftan da, ülkemizin uluslararası alanda insan haklarına saygı konusunda özensiz olduğı şeklindeki bir algının önüne geçilmesi olduğı vurgulanmıştır.

Ancak, insan haklarına saygı ilkesinin tam anlamıyla tesis edilebilmesi için; ihlalden sonra tazminatın ödenmesinin yeterli olmadığını ve aslen insan haklarına saygılı bir ülkede bu ihlallerin gerçekleşmesinin önlenmesi gerektiğini belirtmek gerekir.

Tarafı olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatları geçici çözümler değil hak ihlallerine neden olan sorunların özüne yönelik kalıcı çözümler üretilmesini ve hak ihlallerine karşı ise başvurulabilecek (AİHS M 13) ETKİN İÇ HUKUK YOLLARININ düzenlenmesi sorumluluğunu ülkemize yüklemektedir.

Tasarı gerekçesinde sözü edilen ve AİHM tarafından pilot dava seçilerek ülkemize bazı yükümlülükler getiren Ümmühan Kaplan davasının karar içeriğine baktığımızda;

Adil Yargılama ve makul bir süre içinde yargılanma hakkını düzenleyen AİHS m 6 "**Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyumsuzluklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş BAĞIMSIZ VE TARAFSIZ BİR MAHKEME TARAFINDAN, kamuya açık olarak ve MAKUL BİR SÜRE İÇİNDE GÖRÜLMESİNİ isteme hakkına sahiptir.**" İlkesinin ihlal edildiğı belirtilerek

"Sözleşmeciler devletleri yargısal düzenlerini, davaları makul bir sürede görme yükümü de dahil olmak üzere kendi mahkemelerinin yükümlülüklerini yerine getirebilecek bir şekilde düzenlemekle yükümlü kaldığını hatırlatmaktadır"

Yine aynı kararda iç hukuk alanında hak ihlallerine karşı etkili bir başvuru yolunu düzenleyen AİHS m. 13 "**Bu sözleşmede tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes , söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi , ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.**" İlkesinin ihlal edildiğini belirterek

Türk hukuk sisteminde böyle bir başvuru yolu olmadığı ,etkin bir başvuru yolunun düzenlenmesi gerektiğı vurgusu yapılmıştır.Ayrıca "**Bir başvuru yolunun etkili olarak kabul edilebilmesi için (...) bu yolun aleyhine başvuru yargı kararına önceden (yargılama esnasında) etki edebilmesi veya daha önce meydana gelen gecikmeler için başvurana yeterli bir tazmin elde etme sonucunu doğurmalıdır**" ilkelerine işaret edilmiştir.

Ayrıca AİHM nin önceki kararlarına atıf yaparak somut olarak istenilen kriterler aşağıdaki gibi sayılmıştır.

"- Tazminat davası makul süre içerisinde neticelendirilmelidir

- Tazminat bedeli ivedi şekilde ödenmelidir. Prensip olarak bu ödeme tazminata hükmedilen kararın kesinleşmesinden itibaren en geç 6 ay içerisinde yapılmalıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

yasemin

/

- Sözleşmenin 6. maddesinde belirtildiği (adil yargılanma hakkı) gibi tazminat davasını yöneten usul kuralları hakkaniyet ilkesine uygun olmalıdır.

- Yargılama giderleri başvuru üzerinde ağır yük teşkil edecek derecede olmamalıdır.

- Tazminatın tutarı mahkemenin benzer olaylarda hükmettiği tazminat tutarının altında kalmamalıdır."

Hükümet tarafından getirilen tasarıda ise uzun yargılamaların asıl kendisinin bir hak ihlali olduğu gözardı edilmekte ve sadece 23.9.2012 tarihine kadar AİHM ne yapılan başvuruların tazminat ödenerek üstü örtülmeye çalışılmakta, bataklik kurutulmamakta, sivrisineklerle uğraşmaktadır.

Oysaki AİHS m.6 Adil yargılama ilkesi çerçevesinde yer alan makul yargılama süresi düzenlemesi ve AİHM nin içtihatları asıl olarak uzun yargılamalara neden olan mevzuatın düzenlenmesini, bu konuda yaptırımlar getirilmesini öngörmektedir. Hükümetin bu konuda ciddiye alınabilecek bir çalışması olmadığı gibi tasarıda da uzun yargılamaların önlenmesine dair bir yaptırım yoktur. Uzun yargılamaların varlığı ve adeta kaçınılmazlığı kabul edilerek sadece tazminat ödenmesi yoluyla geçici bir çözüm yaratılmaya çalışılmaktadır.

Diğer yandan AİHM tarafından pilot dava olarak seçilen Ümmühan Kaplan davasında Türkiye'de 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkının tanındığı, uzun yargılamalar ve diğer hak ihlalleri konusunda bu yöntemin AİHM nin kararları da gözönünde tutularak etkili bir iç hukuk yolu olarak uygulanması beklentisinin olduğu görülmektedir.

Oysaki Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkını düzenleyen Anayasa m. 148/3 "**Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır**" hükmünü içermektedir. Bu maddenin yoruma dahi izin vermeyen açıklığı ve emredici nitelikte olması nedeniyle olağan kanun yolları tüketilmemiş hiçbir konuda bireysel başvuru hakkının kullanılamayacağı görülmektedir. Yani hak ihlali niteliğindeki tüm mahkeme kararları Yargıtay safhasından geçip kesinleştiği takdirde ancak bireysel başvuruya konu olabilir. Bu durumda ise uzun yargılamalar nedeniyle dava devam ederken bireysel başvuru hakkının kullanılamayacağı aşikardır.

Bu konudaki sınırlama Anayasa Mahkemesinde bireysel başvuru hakkının kullanılabilmesine yönelik yapılan 6216 s. Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve yargılama usulleri hakkındaki kanunun 45-51 maddelerindeki düzenlemede, 12.7.2012 tarihli resmi gazetede yayınlanan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59-84 maddelerindeki düzenlemede ve hazırlanan başvuru formunda açıkça görülmektedir ki, olağan kanun yolları yani temyiz incelemeleri dahil bitirilmeyen kararlara karşı Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yoluna gidilemeyecektir.

Uzun tutukluluk halleriyle ilgili olarak 23.9.2012 tarihinden sonra tutukluluğa itirazın reddi sonrasında, bu karara karşı, itirazlara bakmakla görevli diğer mahkemenin de itirazı reddetmesi sonucunda iç hukuk yollarının tüketildiği gerekçesiyle AİHM gibi Anayasa Mahkemesi tarafından da bireysel başvuruların kabul edilebileceğine ilişkin yorumlar olmasına ve başvurular yapılmasına rağmen bu konuda Anayasa Mahkemesinin nasıl bir karar vereceği belli değildir.

Uzun tutukluluk halleriyle ilgili böylesi bir yol geliştirilebilirse de uzun yargılama sürelerine ilişkin dava bitmeden başvurulabilecek bir makam olmadığından uzun yargılama sürelerine dair Anayasa Mahkemesinin başvuruları kabul etmesi olanaksız görünmektedir.

Yukarıda belirtilen tüm nedenlerden de anlaşıldığı gibi AİHM, 23.9.2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş olan bireysel başvuru hakkına gereğinden fazla bir önem atfetmekte, çok büyük bir beklenti içine girmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

yasemin

/

Oysaki Anayasa Mahkemesi 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan Anayasa değişikliği sonucunda üyelerinin seçilme şekli itibariyle siyasallaştırılmış, AKP nin etkisi ve baskısı altına girmiş, bağımsız ve tarafsız bir şekilde içtihat geliştirme yeteneğini kaybetmiştir. Hem mahkemenin bu yapısı, hem de bireysel başvuru hakkına olağan kanun yolları tüketildikten sonra başvurulabilecek olmasından dolayı kısa bir süreç içinde AİHM nin bu beklentisinin gerçekleşmediği görülecektir.

Sonuç olarak uzun yargılama süreçleriyle ilgili olarak olağan kanun yolları tüketilmediği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruları kabul edilemez bulacağından bu süreç sadece AİHM ne başvuruyu geciktirmek sonucunu getirecek ve AİHM de bir süre sonra uzun yargılamalara yönelik başvurular yine yığılmaya başlayacaktır.

Yukarıda açıklanan tüm nedenlerle tasarının süre başlığıyla düzenlenen 9.maddesinde çıkarılacak kanunun "23.9.2012 tarihi itibariyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde kaydedilmiş başvurular hakkında uygulanır" maddesini getirmesi bu tasarının geçici nitelikte olduğunu, günü kurtarmak amacıyla çıkarıldığını, sorunu çözümlenmeyi amaçlamadığını göstermektedir.

En önemlisi de hem bu tasarı ile yapılacak düzenleme, hem de Anayasa mahkemesine bireysel başvuru hakkı AİHS m. 13 de belirtilen hak ihlallerine karşı iç hukukta etkili bir yol oluşturma yükümlülüğünü karşılamadığından, uluslararası kuruluşlar nezdinde ülkemizin daha da prestij kaybı söz konusu olacaktır.

Ülkemizde bir taraftan ileri demokrasi söylemi AKP İktidarı tarafından sıkça kullanılırken, diğer taraftan insan hakkı ihlallerinin oldukça arttığı görülmektedir.

Alt Komisyonda tasarı hakkında bilgi veren ve tasarının TBMM'ye sevk gerekçelerini anlatan Adalet bakanlığı yetkililerince de açıkça ifade edildiği üzere; **31 Ağustos 2012 tarihi itibariyle ülkemiz, AİHM'e 16.650 başvuru ile 47 ülke arasında Rusya'dan sonra ikinci sıradadır. Ayrıca; verilen ihlal kararları açısından ise; 47 ülke arasında birinci sıradadır.** Ülkemiz geride bıraktığımız yıl itibariyle hakkında en çok ihlal kararı verilen ülkeler arasında açık ara öndedir.

Ülkemizdeki, özellikle, Özel Yetkili Mahkemelerdeki uzun süreli tutuklama kararları münferit olmaktan çıkmış, basmakalıp gerekçelerle verilen sistematik bir hale dönüşmüştür. Sistematik hale dönüşen, makul süreyi aşan tutuklama kararları nedeniyle başta milletvekillerimiz olmak üzere, öğrenci, gazeteci, asker - sivil binlerce yurttaşımız cezaevlerinde çürütülmektedir. AİHM 2009 yılından bu yana uzun süreli ve haksız tutukluluklar nedeniyle ülkemiz hakkında 440'ı aşan karar vermiş ve ülkemizi mahkûm etmiştir. **AİHM kararlarında uzun ve haksız tutuklulukların peşin cezaya dönüştüğü ve bu durumun ağır insan hakkı ihlali oluşturduğu** açıkça vurgulanmıştır. Tasarı makul süreyi aşan haksız tutuklulukları kapsamamaktadır.

Keza, **The Economist** dergisinin her yıl yayınladığı demokrasi endeksine göre; **88. Sırada** olan Türkiye "**Melez (hibrid)**" sınıfında Filipinler, Endonezya, Tayvan gibi ülkelerin gerisindedir.

Freedom House'un 2012 Dünyada Özgürlükler Raporu'na göre Türkiye; "**Kısmen-özgür**" ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye'de demokrasi ve özgürlükler için tehlike işaretleri ortaya çıkmıştır. Bu kategoride yer alan ülkelerde siyasi haklara ve özgürlüklere fazla saygı gösterilmemekte, genellikle bu ülkelerde tek parti diğer siyasi aktörleri bastırarak siyaseti domine etmektedir. **Tanzanya, Zambiya, Filipinler gibi ülkeler, ülkemizle aynı kategoride yer alan ülkelerdir.**

Yine ilgili rapora göre; Türkiye'de bireysel özgürlükler ve siyasi haklar konusunda 2005 yılından bu yana bir değişim gözlenmemiştir.

Associated Press'in 2011'de yayınladığı araştırmaya göre; Türkiye terörle mücadele yasalarını kullanarak, terör suçlamasıyla mahkûmiyet kararında başı çeken ülkedir. AP'nin araştırması 66 ülkeyi kapsamaktadır ve **66 ülkedeki 35 bin 117 mahkûmiyetin 12 bin 897'si Türkiye'dedir.**

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün araştırmalarına göre ülkemiz 2011 - 2012 Basın Özgürlüğü Endeksi baz alındığında en kötü durumda olan ülkeler içerisinde yer almaktadır. **Türkiye, bir önceki rapora göre 10 sıra gerileyerek 179 ülke arasında 148. Sırada yer alarak Fas, Uganda, Gambia gibi ülkelerin gerisine düşmüştür.** AB'ye üye olmak isteyen ülkeler içerisinde basın özgürlüğü açısından en kötü olan ülke Türkiye'dir. **Rapora göre, ülkemizde gazeteciler hapse atılmakta, basın sürekli sansüre uğramaktadır.**

Yine **AB Türkiye 2012 Yılı İlerleme Raporu'na göre;** "Ergenekon, Balyoz gibi davalar" da başta olmak üzere **"Savunma Hakkı, yargılama öncesi tutukluluk sürelerinin uzunluğu ile fazlasıyla uzun ve çok kapsamlı iddianameler bakımından endişeler devam etmiş olup, bu durum, söz konusu yargılamaların hukuka uygunluğunun kamuoyu tarafından kayda değer ölçüde sorgulanmasına yol açmıştır."** Ayrıca söz konusu davalar AB Raporuna göre; Türk siyasetinde kutuplaşmaya yol açma eğilimindedir. İlerleme raporunda soruşturmanın hızla genişleme eğiliminde olması, **yargının yalnızca polis tarafından toplanan ve gizli tanıklar tarafından sağlanan kanıtları kabul etmesi** ağır bir şekilde eleştirilmiştir.

HSYK'nın yapısı, **Deniz Feneri Davası**'ndaki savcıların görevden alınması yargı üzerindeki yürütmenin baskısını yansıttığı yönünde endişeler doğurduğu İlerleme Raporuna giren saptamalar arasındadır.

Hâkimlerin genel yükümlülüğü olan kararlarını gerekçelendirmelerine ilişkin hükümlerin **Ergenekon, Balyoz, Kafes, Oda tv** ve diğer siyasallaşmış davalarda uygulanmasına yönelik sorunların bulunduğu da 2012 Yılı AB İlerleme Raporunda açıkça belirtilmiştir. KCK ile ilgili soruşturmanın önemli ölçüde genişletildiği de vurgulanmıştır.

Dolayısıyla, normal süreleri aşan yargılamalara çözüm bulunamadığı, milletvekillerimizin tutukluluğunun devam ettiği, Özel Yetkili Mahkemelerde uzun ve haksız tutukluluklar nedeniyle insanların cezaevinde çürütüldüğü, ifade ve basın özgürlüğü konusunda baskıların sürdüğü bir süreç devam ederken sadece ihlallerin bir bölümüne tazminat ödemek suretiyle ülkemizin insan haklarına saygılı bir devlet konumuna geldiğinin kabulü olanaklı değildir.

Tasarı içeriği açısından incelendiğinde ise;

Tasarı hükümet tarafından Meclise gönderildiğinde Meclis Başkanlığı tarafından tali komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonu ile İnsan Hakları Komisyonu belirtilmesine rağmen tasarı bu komisyonlara gönderilmemiştir. Bu konu komisyonunda sorulduğunda ise Adalet Komisyonu Başkanı tarafından ilgili komisyonların bu tasarıyı görüşmeye gerek duymadığı yolunda görüş bildirdikleri belirtilmiştir. Oysaki tasarı AİHM ne başvuru konusu yapılmış hak ihlalleri karşısında tazminat ödemeyi öngördüğünden Plan Bütçe Komisyonu ve İnsan Hakları Komisyonu tarafından mutlaka görüşülmeli, oluşan görüşler Adalet Komisyonu tarafından değerlendirilerek tasarıya son şekli verilmeliydi. Tasarı ne yazık ki bu eksikliği ile Adalet Komisyonunda görüşülmüş ve son halini almıştır.

Tasarının Amaç başlığını taşıyan 1. maddesinde sadece Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvuruların tazminat ödenmek suretiyle çözümüne dair bir düzenleme olduğu belirtilmektedir.

Bu durumda uzun yargılamalardan, uzun tutukluluklardan ya da mahkemelerin kararlarının yerine getirilmemesi, eksik yerine getirilmesi gibi konularda mağdur olmuş ancak AİHM ne başvuruda bulunmamış kişilere başvuru hakkı tanınmamaktadır. Mağdur olmuş ancak AİHM ne başvuru yolunu bilmediği için ya da bu sorunu uluslararası bir makama taşımak istemediğinden ya da parası olmadığından AİHM ne başvuru yapamamış mağdurlar için tasarıda başvuru yolunun kapatılması aslında yine bir hak ihlalidir.

Yine yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere bu madde, m.9 ile birlikte değerlendirildiğinde tasarı sadece 23.9.2012 tarihine kadar AİHM ne yapılmış başvurular hakkında uygulanacak, bu tarihten sonra kanunun kapsamına giren konulardaki hak ihlalleriyle ilgili başvurular kabul edilmeyecektir. 23.9.2012 tarihinden sonra uzun yargılamalara ilişkin hak ihlalleri konusunda Anayasa mahkemesi de olağan kanun yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle başvuruları kabul etmeyecektir. Bu durumda ise AİHS m. 13 çerçevesinde hak ihlallerine yönelik başvurulabilecek etkili bir iç hukuk yolu düzenlenmesi boşluğu yine devam edecektir.

Tasarının 2. Maddesinin 2. Fıkrasında "Adalet Bakanlığınca teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar Kurulu kararıyla bu kanun hükümleri" uygulanabilir şeklindeki düzenleme Bakanlar Kuruluna yargıyı ilgilendiren bir alanda kapsamı ve sınırları belli olmayan bir yetki verilmesi mahiyetindedir. Bu yetkinin hangi amaçlarla kullanılacağı açık olmadığı gibi AİHM nin Türkiye'den beklentilerinin oldukça dışına taşılmaktadır. Verilen yetkilerin kapsam ve sınırlarının açıkça kanunla belirlenmesi hukuk devletinin ve hukuki güvenlik ilkesinin olmazsa olmaz koşuludur. Bakanlar Kuruluna verilen yetki hukuk devletinin temel ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Tasarının herkes için uygulanan, somut, genel, objektif bir yasa olarak tasarlanmadığı, iç hukukumuzdan özellikle bazı nitelikli dava ve olayların AİHM'ne intikalini önlemek için Hükümetin bilinçli bir tasarrufu olduğu kuşkusunu haklı olarak uyandırmaktadır. Çünkü Silivri Mahkemeleri adıyla Türk siyasi tarihine kara bir leke olarak geçecek olan bir yargılama sabıkasına sahip Türkiye'de, bu davaların mağdurlarının henüz AİHM'ne konuyu intikal ettirmemiş olanları göz önünde bulundurularak, iç hukukta Adalet Bakanının seçeceği 4 kişi ve Maliye Bakanının seçeceği 1 kişiden oluşan, sekreteryasını Adalet Bakanlığının yapacağı bir komisyon tarafından kendilerine bir miktar tazminat ödenmek suretiyle konunun kapatılmasının amaçlandığı açıkça görülmektedir. Yasalar belli grup ya da kişilerin yararlarını sağlamak ve gözetmek amacıyla yapılamayacağı gibi, belli grup veya kişilere zarar vermek amacıyla da yapılamazlar. Bu kanun tasarısı, kamu yararı amacıyla değil, olağanüstü dönemin koşulları içinde örgütlenmiş ve yetkilendirilmiş özel yetkili ağır ceza mahkemesinin mağdur ettiği asker sivil kişilerin sesini ülkede boğmak ve kanunun uluslar arası yargıya intikalini engellemek amacıyla yapılmak istenmektedir. Silivri yargılamaları mağduru olan kişilerin hangi nedenle AİHM'ne gidebileceği şimdiden bilinemediğinden konu çeşitli ihtimaller hesaplanarak bu yasa ile düzenlenmek istenmektedir.

Bu madde, AİHM'ne gitmesi muhtemel başvuruların iç hukukta yargı yollarının tükenmemiş olması gerekçesiyle reddini sağlamak için düzmece bir yargı yolu kapısı açmak üzere icat edilmiş bir tasarıdır.

Bu yasa tasarısı ile korunan kamu yararı, AİHS kapsamında sayılan hak ihlallerinden birine uğrayarak mağdur edilmiş kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi değildir. Bu yasa, siyasi iktidarın emir ve direktifleri altında vatandaşların adalete ulaşma hakkını elinden almış, demokratik hukuk devletinin sağladığı güvencelerden yoksun bir biçimde savunma hak ve özgürlüklerini kısıtlayarak hukuka aykırı kararları yıllarca süren duruşmalardan sonra vermiş ve verecek olan yargının ayıbını örtmek, Türkiye'ye siyasi iktidar eliyle sürülmüş bu lekenin uluslar arası mahkemelerde gündeme gelmesini önlemek içindir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

yasemin

/

Tasarı Madde 2/3. fıkrası açısından konuya baktığımızda; "**İdari nitelikteki soruşturmalardan kaynaklanan başvurular hakkında bu Kanun hükümlerinin uygulanmaz**" ibaresinin pratikte hangi halleri kapsayacağı da belirsizdir. Hukuk sisteminin temel taşı olan kanunlar, bir hukuk devletinden beklenen hukuki güvenliği karşılayabilmek bakımından uygulamada hiçbir tereddüde meydan vermeyecek açıklıkta kaleme alınmış olmalıdırlar.

"idari soruşturmada kaynaklanan başvuru" ifadesi, idari soruşturmanın hangi aşamasında nasıl bir mağduriyet doğmuş olabileceği konusunda tam bir belirsizlik taşıyor. İdari soruşturma sonucunda düzenlenen bir rapor veya soruşturma sürecinde elde edilen bir bilgi veya bir belgenin delil olarak kullanılmasıyla bir mahkeme tarafından hakkında verilen bir kararla mağdur edildiğini iddia eden kişi, idari soruşturmada kaynaklanan bir mağduriyetle mi başvurmuş sayılacaktır, mahkeme kararının mı mağduru sayılacaktır. "Kaynaklanan" ifadesi, mağdur kişi aleyhine tesis edilen ve kaynağında bir idari soruşturma bulunan her kararın, eylemin ya da işlemin başvuru kapsamının dışında tutulmasına olanak verir.

Tasarının 4. Maddesinde; kanun kapsamında yapılacak müracaatlar hakkında karar vermek üzere Adalet Bakanlığının merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında çalışan hâkim ve savcılar arasında Adalet Bakanı tarafından atanacak 4 kişi ile Maliye Bakanı tarafından, Maliye Bakanlığı personeli arasından atanacak 1 kişiden oluşan toplam 5 kişilik bir komisyon kurulacağı komisyon başkanının üyeler arasından Adalet Bakanı tarafından seçileceği ifade edilmiştir.

"Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde sayılan bireysel hakların idari ya da yargısal tasarruflarla ihlali" gerekçesi, mağdur kişi açısından AİHM'ne başvuru için aranan ilk koşuldur. AİHM bir yargı merciidir. Yargı merciinin görev ve yetki alanındaki bir konuyu iç hukukta yürütme organının oluşturduğu beş kişilik bir komisyona havale etmek yargının alanına yürütmeyi sokmak demektir.

Bu düzenleme ilke olarak doğru bir düzenleme değildir. AİHM kurulacak yol ile ilgili olarak "**Etkin**" bir yol olmasını ilke olarak belirlemiştir. Bu anlamda karar verecek makamın AİHS m.6 uyarınca "**Adil yargılamaya**" uygun karar verecek "**Bağımsız bir organ**" olması zorunludur. Ancak tasarıda öngörülen kurul, bağımsız bir kurul olmadığı gibi adil yargılanmayı sağlayacak nitelikte **yetkin** bir kurul da değildir. Doğrudan yürütmeye bağlı Adalet Bakanı ve Maliye Bakanı tarafından atanacak kişilerden oluşmaktadır.

Bu nedenle kurulun yapısı ve oluşturulma biçimi uygun değildir. Bu yolla ilgili olarak Yargıtay'ın bir dairesinin görevlendirilmesi, olmadığı takdirde Yargıtay'ın, Danıştay'ın, Türkiye Barolar Birliğinin kendi içlerinden görevlendirecekleri yargıç ve avukatlardan bağımsız bir komisyonun oluşturulması daha uygundur. Diğer ülkelerdeki emsal uygulamalara bakıldığında; AİHM'in önerisi gereği İtalya'da **Pinto Yasası ve Moldova örneklerinde "Tazminata karar vermek üzere bağımsız mahkemeler"** görevlendirilmiştir.

Komisyonun sekretarya hizmetlerinin Adalet Bakanlığı tarafından yürütülmesine yönelik düzenleme de kurulun bağımlılığını teyit etmektedir.

Tasarının 5. Maddesindeki düzenleme; Bu madde ve 9. madde tazminat vermek üzere oluşturulan organın geçici bir organ niteliğini ortaya koymaktadır. Oluşturulan yolun sadece AİHM'de derdest olan ve 23.09.2012 tarihi itibarıyla AİHM nezdinde kaydedilmiş davalara uygulanması sadece AİHM'de birikmiş davaların tasfiyesi amacıyla düzenlendiğini göstermektedir. 23.09.2012 Anayasa Mahkemesine müracaatların başlama tarihidir. Tasarıda 23.09.2012 tarihinin esas alınması Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yoluyla bu yöndeki sorunların çözüleceği algısından kaynaklanmaktadır.

Ancak bireysel başvuru hakkını düzenleyen Anayasa m. 148/3 "**Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır**" hükmü gözönüne alındığında uzun yargılamalara ilişkin başvurularda kanun yollarının tüketilmesi sözkonusu olamayacağından Anayasa Mahkemesinin bu başvuruları ilkesel olarak kabul etmeyebileceği çok açıktır. Bu durumda yapılan sadece AİHM de devam eden başvurulara ilişkin bir düzenleme öngörüldüğü ve sorunun kökten çözülmek istenmediği açıktır.

Üstelik benzer düzenlemeler olan İtalyan Pinto Yasasında ve Moldova örneğinde devam eden davalarda da uzun süren yargılamalar nedeniyle iç hukukta tazminat ve diğer yaptırımlar öngörülmektedir.

Tasarının 7. Madde 1. fıkrasında komisyonun müracaat hakkında 9 ay içinde karar vermek zorunda olduğu ifade edilmiştir. Ancak bu süre uzun bir süredir. Emsal örneklerinde İtalya'da Pinto Yasası ile bu süre 4 ay olarak, Moldova örneğinde ise; 3 ay olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla tasarıda öngörülen 9 aylık süre oldukça uzun bir süredir.

7. maddenin 2. Fıkrasında "Komisyon Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin emsal kararlarını da gözetmek suretiyle müracaat konusunda gerekçeli olarak karar verir" hükmünü getirerek, komisyonun yargı yetkisi ile donatılmış, AİHM'nin emsal kararlarını yorumlama yetkisini haiz mahkeme statüsünde bir yapı olduğunu ortaya koymuştur. Adalet Bakanının seçeceği kişilerin yargıç olması komisyonun kullanacağı yargı yetkisini meşrulaştırmaz. Yargıç, bağımsız ve tarafsız bir mahkemede, yargılama görevini icra etmek üzere yetişmiş ve bu statü içinde yetki kullanan kişidir. Adalet bakanlığı mahkeme kuramayacağı gibi, kuracağı komisyonlara yargı yetkisiyle kuşanmış hakimler de atayamaz.

Başvurunun komisyon tarafından hangi hallerde reddedilebileceğine ilişkin 6. Madde düzenlemesi, komisyonun bir yargı yetkisi ile donatıldığını açıkça ortaya koymaktadır. Bu, hukuk devletinin vazgeçilmez şartı olan kuvvetler ayrılığı ilkesine açık bir aykırılık oluşturur.

Kuvvetler ayrılığının yürütme tarafından yargı aleyhine bozulması ise temel hak ve özgürlükler rejiminin ağır yara alması anlamına gelir. Hak ihlali iddialarının bağımsız bir uluslar arası yargı yerinde çözümüne gitmeden iç hukukta bir kanun yolu kapısını açmak için bir komisyon değil, bir mahkemenin yetkilendirilmesi gerekir.

7. madde 3. fıkrada; yürütme organının oluşturduğu beş kişilik komisyonun olası kararlarına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesinin son kanun yolu mercii olarak yetkilendirilmiş olmasıyla, konuyla ilgili ad hoc bir mahkeme tesis edilmiştir.

Doğal yargı ve doğal yargıç ilkesinin ihlali anlamına gelen bu tasarrufa, yargı yetkisi kuşanmış bir komisyonun varlığı da eklendiğinde, AİHM'ne er ya da geç intikal edecek dava, Devletimiz açısından çok daha ağır bir sorumluluk doğuracaktır. Bir başka deyişle, konuyu uluslar arası yargıdan kaçırarak amacıyla yapılmak istenilen bu yasa, konunun uluslar arası yargı önüne ayıbı katlanmış bir biçimde gitmesini önleyemeyeceği gibi, T.C. devletin ödeme zorunda kalacağı tazminatlar miktar bakımından daha da ağırlaştırıcıdır.

Ayrıca kanun yolları anayasa ve yasalarla teminat altına alınmış ve hak arama güvencesini oluşturan kurumlardır. Yasa tasarısı ile kanun yolunun Ankara Bölge İdare Mahkemesi olarak sınırlandırılması ve bu mahkemenin vereceği kararın kesin olacağı belirtilmesi Anayasaya aykırılık oluşturmaktadır.

Bölge İdare Mahkemesi itiraz mercii olarak niteliği itibariyle de uygun değildir. Çünkü tazminata hükmedebilme süreci kapsamlı bir bilgi ihtiyacını gerektirmektedir. Uygun olan itiraz mercii olarak Yargıtay ve Danıştay bünyesinde görevlendirilecek dairelere başvurunun sağlanmasıdır.

Keza, ödenmesine karar verilen tazminatın kararın kesinleşmesinden itibaren 3 ay içerisinde Maliye Bakanlığı tarafından ödeneceğine ilişkin düzenleme yeterli güvenceye bağlanmamıştır. Üstelik verilen kararın infazının sağlanabilmesi için tasarıda husumetin kime yöneltileceğinin belirlenmesi ve kararın ilam niteliğinde belge olarak nitelendirilmesi infaz hukuku açısından daha uygun olacaktır.

Tasarının 8. maddesinde; Komisyon tarafından verilen kararın müracaata konu işlemin yapıldığı adli veya idari merciiye gönderilmesi, müracaata konu işlem sonuçlandırılmamışsa ivedilikle sonuçlandırılmasına yönelik bir düzenleme yapılmıştır. Ancak bu konuda bir yaptırım öngörülmemiştir.

Oysaki örnek olarak kabul edilebilecek olan İtalyan Pinto Yasasında ise "**Bu karar mahkeme kalemi tarafından taraflara, sorumluluk hakkında araştırma yapılabilmesi için Sayıştay'da bulunan Hazine müşavirine ve herhangi bir şekilde dava konusu sürece müdahil olan kamu görevlileri hakkında disiplin işlemi yapıp yapılmayacağına karar verecek olan makamlara bildirilir**" hükmüyle sorumlular hakkında bir yaptırım öngörülmüştür. Bu tasarıda ise böylesi bir yaptırımın öngörülmemesi, rücu konusunda dahi bir düzenleme yapılmaması uzun süren yargılamalarda ihmalî davranışı olan kamu görevlileri açısından hiçbir caydırıcılık taşımayacağından nihai olarak iç hukuktaki uzun süren yargılamaların engellenmesi söz konusu olamayacaktır.

Tasarının 3. Maddesinde; müracaat: gerçek veya tüzel kişilerin komisyona ilettikleri talebi şeklindeki düzenleme: "müracaat: komisyona iletilen talebi şeklinde" alt komisyonda değiştirilmiştir. Bu değişikliğin hedefi ileride doğuracağı neticeler konusunda alt komisyonda tam bir aydınlanma gerçekleşmemiştir. İleriye dönük bir takım şüpheler yeterince aydınlatılmamıştır.

SONUÇ OLARAK; bu kanun tasarısı, Hükümetin, yargıyı dolaylı kuşatmaktan vazgeçip doğrudan emri ve tasarrufu altına almak niyet ve iradesinin tipik bir örneğidir.

Bu Tasarı yukarıda belirttiğimiz nedenlerle Anayasaya aykırıdır. Hukuk devletinin en temel güvence mekanizmasını oluşturan yargıyı devre dışı bırakmak isteyen bir zihniyetin ürünüdür. Hükümet emrinde çalışan ve hükümetçe uygun görülen kişilerin yargı alanına yayılıp yargısal nitelikte kararlar almasına imkan sağlayan böyle bir tasarının yasalaşması ülkemizde hukuk devletinin bir taşının daha sökülmesi anlamına gelir.

Tüm bu nedenlerden ve Genel Kurul görüşmeleri sırasında ileri süreceğimiz gerekçelerden ötürü Komisyon raporuna ve tasarının çoğu düzenlemelerine karşıyız.

9.11.2012

Ali Rıza Öztürk

Ali İhsan Köktürk

Dilek Akagün Yılmaz

Mersin

Zonguldak

Uşak

Ömer Süha Aldan

Turgut Dibek

Muğla

Kırklareli

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

yasemin

/

MUHALEFET ŞERHİ

"Yargılama Sürelerinin Uzunluğu ile Mahkeme Kararlarının Geç veya Kısmen İcra Edilmesi ya da İcra Edilmemesi Nedeniyle Tazminat Ödenmesine Dair Kanun Tasarısı" Komisyon raporuna ve çoğunluk görüşüne aşağıdaki nedenlerle katılmıyoruz:

Alt Komisyon Raporuna karşı görüşlerimizde de ifade edildiği gibi: Ülkemiz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru sayısı itibarıyla 47 ülke içinde Rusya'dan sonra 2.ci sırada, ayrıca verilen ihlal kararları açısından da maalesef 47 Ülke arasında 1. sıradadır. Sadece makul sürede yargılanmamaya ilişkin dosya sayısı 2012 sonu itibarıyla 3500 dosyayı bulacağı tahmin edilmektedir.

Ülkemiz aleyhine çok sayıda verilen ihlal kararları, Uluslararası camiada saygınlığımızı zedelemekte, diğer taraftan da her yıl önemli oranda tazminat ödemek zorunda kalınmaktadır.

Ülkemizi hiç hak etmediği bu durumdan hızla kurtarmak bir gerekliliktir.

Tasarı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde görülen bir dava sırasında "pilot karar" olarak yayınladığı karar çerçevesinde gündeme gelmiştir.

Karşılıklı görüşmeler neticesinde, uzun yargılama başvuruları nedeniyle, derdest bulunan yaklaşık 3500 davanın iç hukukta çözüme kavuşturulması için Hükümete 1 yıl süre verilmiştir.

Anlaşılacağı gibi, bu geçici bir çözümdür ve sorunları ötelemektir.

Oysa yapılması gereken geçici çözümlerle önümüzdeki yıllarda sorunu daha da büyütecek, ülkemiz aleyhine başvuru ve ihlal kararlarının çoğaltılmasına yol açacak yöntemleri benimsemek değildir.

Büyük bir sorumlulukla, Hukuk Devletine ulaşma konusundaki eksiklerimizi görmek ve gidermek zorundayız.

İç Hukukumuzdaki yargı süreçlerini, Ceza Adalet mekanizmalarındaki sorunları içtenlikle ortaya koymalıyız.

Masumiyet karinesini, cezalandırmaya dönüşen uzun tutukluluk halini, vicdani, hukuki ve evrensel hukuk standartları çerçevesinde tartışmasız hale getirmeliyiz.

Keza Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde savunma mekanizmalarımızı hem şekli hem de muhteva yönünden yeniden sorgulamamız gerekir.

Uzun yargılama şikâyeti nedeniyle yapılan başvuruları çözüme kavuşturmak amacıyla hazırlanan bu tasarı geçici bir çözüm önermekte ise de:

1- Tazminat taleplerine karar verecek olan KOMİSYON'un Adalet Bakanlığı bünyesinde idari bir birim olarak oluşturulması, görev yapacak üyelerin belirtilen Bakanlarca yapılması, Komisyonun bağımsız ve tarafsız olamayacağını göstermektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

yasemin

/

Bu endişeleri gidermek için, en azından Komisyonun yüksek yargı organları bünyesinde oluşturulması ve Komisyon teşekkülleri düzenlerken görev yapacak üyelerin yüksek yargı mensupları, Baroların temsilcilerinin de katılımıyla oluşturulması gerekir kanaatindeyiz.

2- Tasarının 2. Maddesinde, mahkemenin yerleşik içtihatları doğrultusunda verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle, Bakanlıkça teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar kurulunca genişletilmesi bir yetki devridir. Kapsamı belirli olmayan bir yetki devri Anayasa aykırılık tartışmasını beraberinde getirir, kaldı ki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin iradesi ve pilot kararı uzun yargılanmaya ilişkindir.

3- Tasarının 7. Maddesinde, Komisyon kararlarına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edebileceği öngörülmüştür.

Kararı kesin olacak bu itiraz merciinin Yargıtay veya Danıştay bünyesinde oluşturulacak kurullara verilmesi daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Saygıyla arz olunur.

6/11/2012

Murat Başesgioğlu

İstanbul

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

YARGILAMA SÜRELERİNİN UZUNLUĞU İLE MAHKEME KARARLARININ GEÇ VEYA KISMEN İCRA EDİLMESİ YA DA İCRA EDİLMEMESİ NEDENİYLE TAZMİNAT ÖDENMESİNE DAİR KANUN TASARISI

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvuruların tazminat ödenmek suretiyle çözümlüne ilişkin esas ve usullerin belirlenmesidir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Kanun;

a) Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı,

b) Mahkeme kararlarının geç veya kısmen icra edildiği ya da icra edilmediği, iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvuruları kapsar.

(2) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller kapsamında korunan haklara ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yerleşik içtihatları doğrultusunda ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığınca teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar Kurulu kararıyla bu Kanun hükümleri uygulanabilir.

(3) İdari nitelikteki soruşturmalardan kaynaklanan başvurular hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

b) Başvuran: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuş olan gerçek veya tüzel kişiyi,

c) Başvuru: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış olan başvuruyu,

ADALET KOMİSYONUNUN

KABUL ETTİĞİ METİN

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNE YAPILMIŞ BAZI BAŞVURULARIN TAZMİNAT ÖDENMEK SURETİYLE ÇÖZÜMÜNE DAİR KANUN TASARISI

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Kanunun amacı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış bazı başvuruların tazminat ödenmek suretiyle çözümlüne dair esas ve usullerin belirlenmesidir.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Kanun;

a) Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı,

b) Mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği, iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvuruları kapsar.

(2) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller kapsamında korunan haklara ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yerleşik içtihatları doğrultusunda Ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığınca teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar Kurulu kararıyla bu Kanun hükümleri uygulanabilir.

(3) İdari nitelikteki soruşturmalardan kaynaklanan başvurular hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz.

Tanımlar

MADDE 3 - (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

b) Başvuran: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuş olanları,

c) Başvuru: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış olan başvuruyu,

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 342)

yasemin

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

- ç) Komisyon: Tazminat talebi hakkında karar vermek amacıyla kurulan komisyonu,
d) Müracaat: Gerçek veya tüzel kişilerin Komisyona ilettikleri talebi,
e) Müracaat eden: Komisyondan tazminat talebinde bulunan gerçek veya tüzel kişiyi, ifade eder.

Komisyon ve çalışma esasları

MADDE 4- (1) Bu Kanun kapsamında yapılacak müracaatlar hakkında karar vermek üzere Adalet Bakanlığının merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında çalışan hâkim ve savcılar ile üniversite öğretim görevlileri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan kamu görevlileri arasından Adalet Bakanı tarafından atanacak dört kişi ile Maliye Bakanı tarafından atanacak bir kişiden oluşan toplam beş kişilik Komisyon kurulur. Komisyon Başkanı bu üyeler arasından Adalet Bakanı tarafından seçilir.

(2) 9 uncu madde hükmü saklı kalmak üzere, Komisyon üyelerine müracaatlar sonuçlandırılıncaya kadar başka bir görev verilmez.

(3) Komisyon üye sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar verir.

(4) Komisyonun sekretarya hizmetleri Adalet Bakanlığı tarafından yürütülür.

(5) Kamu kurum ve kuruluşları ile yargı mercileri, Komisyonun görevi kapsamında ihtiyaç duyduğu her türlü bilgi ve belgeyi gecikmeksizin Komisyona göndermek zorundadır.

Müracaatın şekli ve süresi

MADDE 5- (1) Komisyona müracaat, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuru tarihini ve numarasını gösteren resmi kayıt kabul mektubu, başvuru formu ve diğer ilgili bilgi ve belgelerle birlikte, müracaat edenin kimlik bilgilerini içeren imzalı bir dilekçeyle yapılır.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

- ç) Komisyon: Tazminat talebi hakkında karar vermek amacıyla kurulan Komisyonu,
d) Müracaat: Komisyona iletilen talebi,
e) Müracaat eden: Komisyondan tazminat talebinde bulunanları, ifade eder.

Komisyon ve çalışma esasları

MADDE 4 - (1) Bu Kanun kapsamında yapılacak müracaatlar hakkında karar vermek üzere Bakanlığın merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında çalışan hâkim ve savcılar arasından Adalet Bakanı tarafından atanacak dört kişi ile Maliye Bakanı tarafından Maliye Bakanlığı personeli arasından atanacak bir kişiden oluşan toplam beş kişilik bir Komisyon kurulur. Komisyon Başkanı bu üyeler arasından Adalet Bakanı tarafından seçilir.

(2) 9 uncu madde hükmü saklı kalmak üzere, Komisyon üyelerine müracaatlar sonuçlandırılıncaya kadar başka bir görev verilmez.

(3) Komisyon üye sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar verir.

(4) Komisyonun sekretarya hizmetleri Bakanlık tarafından yürütülür.

(5) Kamu kurum ve kuruluşları ile yargı mercileri, Komisyonun görevi kapsamında ihtiyaç duyduğu her türlü bilgi ve belgeyi gecikmeksizin Komisyona göndermek zorundadır.

Müracaatın şekli ve süresi

MADDE 5 - (1) Komisyona müracaat, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuru tarihini ve numarasını gösteren resmi kayıt kabul mektubu, başvuru formu ve diğer ilgili bilgi ve belgelerle birlikte, müracaat edenin kimlik bilgilerini içeren imzalı bir dilekçeyle yapılır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(2) Başvuran, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Komisyona müracaat edebilir. Bu süre içinde müracaatta bulunmayanlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin münhasıran iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması gerekçesine dayanan kabul edilemezlik kararının kendilerine tebliğinden itibaren bir ay içinde de Komisyona müracaat edebilirler.

(3) Bakanlar Kurulu kararıyla;

a) 2 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca Kanunun kapsamının genişletilmesi,

b) 9 uncu maddenin ikinci fıkrası uyarınca sürenin uzatılması,

durumunda müracaat hakkı kazananlar, bu haklarını altı ay içinde kullanabilirler.

(4) Müracaatın Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığıyla da yapılması mümkündür. Cumhuriyet başsavcılığı, müracaat evrakını derhal Komisyona gönderir. Bu durumda Cumhuriyet başsavcılığına yapılan müracaat tarihi esas alınır.

(5) Müracaatlara ilişkin düzenlenecek kağıtlar damga vergisinden, yapılacak işlemler harçlardan müstesnadır.

Müracaatın reddi

MADDE 6- (1) Komisyon;

a) Müracaat konusu başvurunun, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince öngörülen iç hukuk yollarının tüketilmesi koşulu dışındaki diğer kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığını,

b) Komisyona süresinde müracaat edilmediğini,

c) Müracaat edenin hukuki menfaati olmadığını,

d) Müracaatın 2 nci madde kapsamına girmediğini,

tespit ederse müracaatı reddeder.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(2) Başvuran, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Komisyona müracaat edebilir. Bu süre içinde müracaatta bulunmayanlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin münhasıran iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması gerekçesine dayanan kabul edilemezlik kararının kendilerine tebliğinden itibaren bir ay içinde de Komisyona müracaat edebilirler.

(3) Bakanlar Kurulu kararıyla;

a) 2 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca Kanunun kapsamının genişletilmesi,

b) 9 uncu maddenin ikinci fıkrası uyarınca sürenin uzatılması,

durumunda müracaat hakkı kazananlar, bu haklarını Bakanlar Kurulu kararının Resmî Gazetede yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde kullanabilirler.

(4) Müracaatın Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığıyla da yapılması mümkündür. Cumhuriyet başsavcılığı, müracaat evrakını derhal Komisyona gönderir. Bu durumda Cumhuriyet başsavcılığına yapılan müracaat tarihi esas alınır.

(5) Müracaatlara ilişkin düzenlenecek kağıtlar damga vergisinden, yapılacak işlemler harçlardan müstesnadır.

Müracaatın reddi

MADDE 6 - (1) Komisyon;

a) Müracaat konusu başvurunun, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince öngörülen iç hukuk yollarının tüketilmesi koşulu dışındaki diğer kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığını,

b) Komisyona süresinde müracaat edilmediğini,

c) Müracaat edenin hukuki menfaati olmadığını,

ç) Müracaatın 2 nci madde kapsamına girmediğini,

tespit ederse müracaatı reddeder.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Müracaat hakkında karar ve karara itiraz

MADDE 7- (1) Komisyon, müracaat hakkında dokuz ay içinde karar vermek zorundadır.

(2) Komisyon, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin emsal kararlarını da gözetmek suretiyle müracaat konusunda gerekçeli olarak karar verir.

(3) Komisyon kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Komisyon aracılığıyla Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz dilekçesi müracaata ilişkin diğer tüm belgelerle birlikte derhal itiraz merciine gönderilir. Bu itiraz öncelikli işlerden sayılarak üç ay içinde karara bağlanır. Bölge İdare Mahkemesi tarafından Komisyon kararı yerinde görülmezse işin esası hakkında karar verilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

(4) Ödenmesine karar verilen tazminat, kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde Adalet Bakanlığı tarafından ödenir. Üç ay içinde ödeme yapılmaması hâlinde, tazminat kanunî faiziyle birlikte ödenir. Bu ödeme her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.

Kararın ilgili adli veya idarî mercie bildirimi

MADDE 8- (1) Komisyona yapılan müracaatlar ve müracaat sonucunda Komisyonun kesinleşen kararlarının bir örneği müracaata konu işlemin yapıldığı adli veya idarî mercie gönderilir.

(2) Müracaata konu işlem henüz sonuçlandırılmamışsa ilgili adli veya idarî merci tarafından bu işlem ivedilikle sonuçlandırılır.

Süre

MADDE 9- (1) Bu Kanun, 5/5/2012 tarihi itibarıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde kaydedilmiş başvurular hakkında uygulanır.

(2) Birinci fıkradaki süre Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca uzatılabilir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Müracaat hakkında karar ve karara itiraz

MADDE 7 - (1) Komisyon, müracaat hakkında dokuz ay içinde karar vermek zorundadır.

(2) Komisyon, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin emsal kararlarını da gözetmek suretiyle müracaat konusunda gerekçeli olarak karar verir.

(3) Komisyon kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Komisyon aracılığıyla Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz dilekçesi müracaata ilişkin diğer tüm belgelerle birlikte derhal itiraz merciine gönderilir. Bu itiraz öncelikli işlerden sayılarak üç ay içinde karara bağlanır. Mahkeme tarafından Komisyon kararı yerinde görülmezse işin esası hakkında karar verilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

(4) Ödenmesine karar verilen tazminat, kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde Bakanlık tarafından ödenir. Ödemeye ilişkin düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden, yapılacak işlemler harçlardan müstesnadır.

Kararın ilgili adli veya idari mercie bildirimi

MADDE 8 - (1) Komisyona yapılan müracaat sonucunda Komisyonun kesinleşen kararlarının bir örneği müracaata konu işlemin yapıldığı adli veya idari mercie gönderilir.

(2) Müracaata konu işlem henüz sonuçlandırılmamışsa ilgili adli veya idari merci tarafından bu işlem ivedilikle sonuçlandırılır.

Süre

MADDE 9 - (1) Bu Kanun, 23/9/2012 tarihi itibarıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde kaydedilmiş başvurular hakkında uygulanır.

(2) Birinci fıkradaki süre Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca uzatılabilir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Yürürlük

MADDE 10- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 11 - (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 1 - (1) Komisyon üyeleri, bu Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren en geç bir ay içinde atanır.

Yürürlük

MADDE 10- (1) Bu Kanunun;

a) 5 inci maddesi yayımı tarihinden itibaren bir ay sonra,

b) Diğer maddeleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 11 - Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

B. Arınç

Başbakan Yardımcısı

B. Bozdağ

Avrupa Birliği Bakanı

E. Bağış

Çevre ve Şehircilik Bakanı

E. Bayraktar

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

T. Yıldız

Gümrük ve Ticaret Bakanı

H. Yazıcı

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Milli Savunma Bakanı

İ. Yılmaz

Başbakan Yardımcısı

A. Babacan

Adalet Bakanı

S. Ergin

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

N. Ergün

Dışişleri Bakanı

A. Davutoğlu

Gençlik ve Spor Bakanı

S. Kılıç

İçişleri Bakanı

İ. N. Şahin

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

B. Yıldırım

Başbakan Yardımcısı

B. Atalay

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

F. Şahin

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

F. Çelik

Ekonomi Bakanı

M. Z. Çağlayan

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

M. M. Eker

Kalkınma Bakanı

C. Yılmaz

Milli Eğitim Bakanı V.

S. Kılıç

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

